

జాబులు.

ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల

ఆంధ్రులకు విజ్ఞాపన

అయ్యా, ఆంధ్రదేశమున జనించి ఆంధ్రుల యభివృద్ధికి స్పృహపై భారతదేశవాసులచే పోషింపబడుచు అభివృద్ధి గాంచుచున్న ఆంధ్రజాతీయ కళాశాలయొక్క ఆవశ్యకతను గూర్చి జాతీయజేజులు నలుప్రక్కల వ్యాపించి సద్వృద్ధి ముల వృద్ధిగాంచుచున్న ఇక్కాలకుండు) వక్కాణించవలసిన ఆవశ్యకత యుండదు. దేశభాషాభివృద్ధిలకు ఆస్థానమై కృషి, నాణ్యత పరిశ్రమలకు మార్గము నిచ్చుచు నెల్లరను గౌరవ పదవుల నధిష్టించ జేయుటకు దోహదముల నిచ్చు జాతీయ విద్యాలయమునందు దేశవాసులందరు అభిమానము నుంచి పోషించుట ఆవశ్యకము. అట్టి అభిమానమును ఆహ్వానింప పలు విధముల కనబరచుచు విద్యాదానమును ద్రవ్యసాహాయ్యమును భూముల నిచ్చుచు అనేక కేసుల ఉపకారమును చేయుచు వ్నారు. ఈ సందర్భమున పట్టణముల యందును గ్రామములందును పుణ్యాత్ములయిన దేశవాసులు జరిగించుచున్న వివాహాది కుళకార్యములయందు కట్టుములను చదివించెడి ఆచార మేర్పరచి యీ వరకు సుమారు అయిదువేల రూప్యములకు పైగ ద్రవ్యమును కళాశాల నిధికి చేర్పించి యుండిరి. ఇంకను చేర్చుచున్నారు. చేర్పించ గలరు. అయినను తమ అందరికీ విశేషకరించవలసిన విధి మాని గనుక వివాహాది కార్యములు జరిగించుటకు తరుణము వచ్చుచున్నది. కాబట్టి దేశవాసులెల్లరు దయతో దను క క్రికొనిదిని కట్టుములను విరాళముల నిచ్చుచు తమ ఔదార్యమును వెల్లడించుచు విద్యాదాన ఆన్నదాన ఫలముల నొందుచు తక్కిన వారికి మార్గదర్శనీయులగుదురు గాక యని ప్రార్థించుచున్నాను.

కాశీనాథుని వీరేశలింగము అయ్యవారు

II

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సభ.

అయ్యా, ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సభ యాహ్వాన సంఘాధ్యక్షుని యెన్నిక విషయములో బాధన గ్రంథాలయ సంఘమువారు చేసిన కార్యక్రమము, గంజాంపండల గ్రంథాలయముల వారికి నెంతో సంతాపకరము గలుగజేసినదియు, బాధనవారు సభ యాహ్వానముజేసి రమనది సర్వమండలపక్షమున గాని, కేవలము తమ ప్రత్యేక గ్రంథాలయ పక్షమునగానని వా రెరుగవలసి యున్నారని బరంపురం వాస్తవ్యులగు న్యావపతి నారాయణమూర్తిగారు 15 తేదిని ఆంధ్రపత్రికలో ప్రచురించియుండిరి. వారు ఇచ్చట జరిపిన కార్యకర్తల తిరిగివచ్చుటకు పోరబడియో తొందరపడియో యట్లు ప్రయోచించి యుండినది తలంచుచున్నాను.

క్రింద నుదహరించిన యంతములవలన ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షుని యెన్నిక విషయమై బాధన గ్రంథాలయ సంఘమువారు మండలములోగల తేదితర గ్రంథాలయములవారి సలహా ననుసరించి కార్యకర్తల నవలంబించుచున్నారనియు, నితర గ్రంథాలయములవారి యనుమతిలేక ప్రత్యేకము తమ గ్రంథాలయ పక్షమునే కార్యక్రమము నడుపుచున్నారని యపవద్యము నారాయణమూర్తి గారు కలిగియుండగూడదని నా యభిప్రాయము.

గతనెల 24వ తేదిని బాధన గ్రంథాలయ పక్షమున “నుహాసభ సరుపు విషయమై సభ జరిగియుండెను. అందు ఆహ్వానసంఘము, ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షునియొక్క యెన్నికలు మాత్రము జరిగెను. గ్రామవాసు లందరేకకంఠముతో ఏ. పి. పాత్రో బి. పి. టి. ఎల్. గారిని ఎన్నుకొనిరి. ఈ యంతమునుగూర్చి మండలములో గల గ్రంథాలయముల వారి యొక్కయు, గ్రంథాలయోద్యమమునందు అభిమానులయొక్కయు నభిప్రాయ భేదములు ప్రాయము పని కోరగ పూస గోపాలపురం బరంపురం ప్రాధాన సమాజము పాంధ్ర గౌర మండలములోగల గ్రంథాలయములు గాక రావుసాహెబు గిగుగు రామమూర్తిపంతులు బి. పి. చిలుకూరి నారాయణరావు ఎం. పి. ఉన్నం వేంకట నహా బుచ్చి రామలింగం బి. పి. ఎల్. టి. వెలిదండ క్రిని నానరావు నేమాన వేంకట నరసింహశాస్త్రి, బెజవాడపండి గోపరాజు బ్రహ్మానందం గార్లు పాత్రోగారి యెన్నిక తమకు యాహ్వాన మనియు తా మీ యుద్వయమునకు సాహాయ్య

భూతుల మయ్యెడమనియు తెలియజేసియుండిరి. చక్రపురం ఆంధ్ర భాషాభివృద్ధి సమాజము వారు మాత్రము బంకుపిల్లి మల్లయ్యశాస్త్రిలు గారి నైనను నుండపాక పారతీత్యశాస్త్రి గారి నైనను ఎన్నుకొనుట తమయభిప్రాయమని తెలియజేయుచు యీ యుద్వయమునకు సహాయభూతుల మగుదు మని మమ్ము ఉత్సాహపర్చిరి. కాన నైని బేర్కొనిన గ్రంథాలయముల వారికిని భాషాభిమానులకును మా కృతజ్ఞతాపూర్వకపదనము లర్పించుచున్నాను. బరంపురపు సమాజములవారు ఇంత వరకు వారి యభిప్రాయభేదములు తెలియ బర్పకుండుట కడుంగడు శోచనీయము. మండలములో గల పలువురి యభిప్రాయానుసారముగ్గూపాత్రోగారి ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షుని పదవి నిర్దేశపర్చు విషయమై వారిని కిర తేదీని కోరగ దయతో సంగీకరించినందు కెంతయు వందనీయులు. మండలములో గల పలు సంఘములవారును భాషాభిమానులును సంఘభావముతో నేకీభవించి యీ మహత్కార్యము నిర్వహింపగ జరుగుటకు మమ్ము తోడ్పడ బ్రార్థింతులు.

తి. త్తి బలరామయ్య కార్యదర్శి.

నవంబరు నెలలో అనురావతిలో జరిగిన రాష్ట్రీయసభ ప్రతినిధులకు మధ్యరాష్ట్రముల శీఘ్రకమిషనరుగారు ఈనెల 26 వ తేదీ శుక్రవారమునాడు దర్శన మిచ్చుట కంగీకరించిరి. డాక్టరు హెచ్. ఎన్. గోరు సర్. జి. ఎం. చిట్టా విను సర్ బోసు మా॥ జోషి-మున్నగువార్లు దర్శించురు.

సంగీత విద్యార్థులకులగు త్యాగరాజస్వామి యొక్క ఆరాధనయును ఏతద్భక్తబృందముయొక్క గానములును 13వ తేదీ మొదలు 17 రాత్రివరకు విడుదలములు బెజవాడయందు అతివైభవముతో జరిగెను. ఇందులకు దాసు కేశవరావు పంతులుగారి ఆవరణలో పెద్దపందిలి వేసి ఆప్రదేశమంతయు బహు అంధముగ నలంకరించిరి. ఇదివర కెన్నడును సంగీతమనిన తల నొప్పి యనెడి వారలకు సయిత మిఉత్సవమువలన సంగీతము నం దభిరుచి కలిగినది. ఆంధ్రదేశమున గల సంగీతవిద్యార్థులు వచ్చి తమ నాగవృత్తముచే బెజవాడ పౌరులను తరింపజేసిననది నది యొక అతిశయోక్తి కానేరదు. ప్రతిదినము పందిలి యంత యుక్తిక్రిసియిండ్డెను. ఈయత్సవము నింతశ్రమచేసి వచ్చిన వారలకు విందులతో సహా ఏర్పాటుచేసి, యూరివారలకు సంగీతమునం దభిరుచి కలుగజేయ గలిగిన దాసు కేశవరావు పంతులుగారు మిక్కిలి వందనీయులు. దీనిని ప్రోత్సహపరచిన సున్నగ గంగాధరశాస్త్రిలుగారును, ఉత్సవమునకు వేంచేసి సభ్యుల నానందపరచుట చేసిన సంగీతవిద్వాంసులకును బెజవాడ వారు కృతజ్ఞులు. కార్యక్రమమును చూచిన ప్రతివారి కిని ఆంధ్రదేశమున నిండరు విద్వాంసులు గలరా యని ఆశ్చర్యము కలుగకపోదు. ప్రతిసంవత్సరము ఈలాటి సమావేశము ను ఆంధ్రదేశమున కలుగజేయు చుండినచో ఆంధ్రదేశము లోని సంగీతవిద్వాంసులకు కీర్తి హెచ్చును. మనదేశమునకు గౌరవము కలుగును. బెంగుళూరునుండి వచ్చి సమావేశము నందభిమాన మగవరిచిన అబ్దుల్ రహిమాన్ ఖాన్ గారు వంద్యులు. ఎవరివద్దను విద్య నభ్యసించక గ్రుడ్డివయ్యెను, వినినంత నే తిరిగి ఆవినిన దానిని ఎట్టిరాగము నైనను బహుచక్కగ పాడగలిగి సార్థక నామమును బడసిన ఆ సరస్వతీ బాయిగారి సంగీత విద్యానైపుణ్యమును గొనియాడని మానవుడు బెజవాడ పురమున లేడు.

నోటీసు.

ఇందువలన అందరికీ తెలియజేయడ మేమున గా గుంటూరు రామచంద్రపురం అగ్రహారములో మునిసిపల్ 4 నెంబరు గల పెంకుట్టి ఆవరణ స్థలము యావత్తు అందుకు హక్కుదారయిన శిరిగావరపు నారాయణరావు నాకు విక్రయించుటకు యేర్పాటు చేసికొని 11-1-1917 తేదిగల బయోనారశీమ కంట్రాక్టు వ్రాసియిచ్చియున్నాడు గనుక అందుకు భిన్నముగా సదరు నారాయణ రావును లోబర్చుకొని ఆయనవల్ల యేవిధమయిన అన్యాయతములు యెవరు పొందినను చెల్లనేరవు. గుంటూరు } మద్ది వెంకటసుబయ్య. 15-1-17.

బరోపాఖండ యుద్ధచరిత్రము

రెండుభాగములు నెలరు. 1. పోస్టేజ్ ప్రత్యేకం మొదటిభాగ మిదిగూకే తీసినవారికి 2వ భా. 0.8-0. ప్రస్తుత మైరోపాఖండమునందు జర్నల్, ఆస్ట్రీయా, తుర్కీ లొకప్రక్కను, వెంచి, రష్యా, బెటిషు, ఇటలీ వారు మతీయొక్క ప్రక్కను మూగి యుద్ధముచేయు సంగతి వివరముగా తెలుపబడియున్నది.

రెండవ భాగమునందు బెల్జియం, ఫ్రాన్సు, రష్యా రంగములందు జరిగిన సాహసకార్యములు జర్నలుల యక్రమములు, వైద్యవిషయములు, యుద్ధ దీర్ఘదర్శనములు మొదలగు మనోహరవిషయములు గల్గవు. మొదటి రెండు భాగములందు ఛాయాపటములు చూచుట కింతయొందును. ప్రతివారును ఈ రెండు భాగములు చదివి ఆనందించుదురని మా యాశయును.

మొదటి భాగము 0.8-0 రెండవ భాగము 0.12-0 చిరునామా:— సుబీరియరు వాచ్ కంపెనీ, (586) పోస్టుబాక్సు నెంబరు 167, మదరాసు.

వాతావరణ సితి

1917 సం॥ జనవరి నెల 23-వ తేది

ప్రదేశములు.	జనవరి నెల 23 తేది, ఉదయము 8 గంటలముం నాండునీడము ఆంధ్రము	కడచిన 24 గంటల లలో, నీడను ఉష్ణోగ్రత		వర్ష పాతము.	
		అల్పపక్షము	అధికపక్షము	కడచిన 24 గంటలలో 8 వ ఏలెం మొ.	9 వ ఏలెం మొ.
గోపాలపురము	29.950	81.2	63.9	...	41.98 48.78
వాల్తేరు	29.982	79.0	66.4	...	39.51 35.71
కాకినాడ	29.986	83.8	66.7	...	49.80 38.03
బందరు	29.979	83.0	64.2	...	66.14 39.31
గుంటూరు	...	88.7	64.6	...	51.67 31.57
నెల్లూరు	29.961	85.3	64.1	...	34.21 34.44
చుదాసు	29.958	84.1	63.5	...	46.43 48.77
కడలూరు	29.973	82.4	63.1	...	50.10 49.42
నాగపట్టణము	29.948	82.0	64.9	...	39.17 52.26
కొలంబా	29.900	85.7	66.0	...	89.48 77.11
తిరువనంతపురము	29.923	84.5	68.8	...	60.84 60.83
కొచ్చిక్	29.897	90.9	73.7	...	118.66 10.86
కల్లికోట	29.912	86.5	70.1	...	115.50 16.22
మంగళూరు	29.912	86.5	68.7	...	122.41 26.95
బాంబాయి	29.952	83.4	69.1	...	86.05 71.81
హైదరాబాదు	29.976	84.6	60.2	...	56.38 30.37
అనంతపురము	...	88.8	58.1	...	29.81 20.25
బల్లారి	29.947	90.9	62.7	...	27.62 19.71
కర్నూలు	...	...	...	...	...
కడప	29.970	88.9	61.5	...	48.06 31.37
బెంగుళూరు	29.363	83.6	54.4	...	53.05 34.81
కొడైకనాలు	22.776	60.3	44.0	...	55.82 57.68
ఉదకమండలము	23.004	61.8	45.2	...	48.44 54.41
కోయంబత్తూరు	29.999	88.4	59.4	...	27.62 21.19
వెల్లూరు	29.960	84.5	58.0	...	57.86 44.72
సేలము	29.960	87.8	58.9	...	45.51 39.26
తిరుచనాపల్లి	29.971	89.1	62.9	...	28.10 31.63
పుదుకోట	29.952	86.2	63.4	...	36.68 32.52
మధుర	29.947	88.2	66.1	...	26.33 33.20
తిరునల్వేలి	...	...	...	...	18.82 26.02

భారము క్రమముగ తగ్గినది. వాయువు దక్షిణముగ విచుచున్నది. ఉష్ణము హెచ్చినది. మధ్యమోష్ణము కర్నాటక మున తగ్గినది. ఉత్తరమున హెచ్చినది. పగటి యష్ణము కొద్దిగా తగ్గినది. రాత్రియష్ణము తగ్గినది. మలబారు సర్కారులలో తప్ప తేమ తగ్గినది. కర్నాటకమున మబ్బు గలదు. ఉత్తరమున లేదు. వానలేదు.

ఆర్. ఎల్. జోషు, వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు

విజయగరము కళాశాల.

జన్మదినోత్సవము.

(మాస్ట్రీయ విలేజుకుని యొద్దనుండి.)

విజయగరము జనవరి 21:— నిన్నటి మధ్యాహ్నము మా మహారాజావారి కళాశాలోత్సవము జయప్రదముగా ప్రారంభమయినది. గతసంవత్సరము వలె సభ్యులను కలిపి కళాని సభ్యులయుత్సాహము మాత్రము మిక్కిలి యధి వృద్ధి యయినది. ఉపన్యాసములను ఉత్సాహపూరితము లయినవి. కుర్రవామదివానుగా నుండిన తిత్తి అప్పనం పంతులుగారు రథ్యక్షతనహించిరి. చింతలపాటి నరసింహ రాజుగారును, దివానుబహదూరు అనంతరావు పంతులుగారు, గంటి లక్ష్మీనరసింహపంతులుగారు, నారాయణమూర్తి పంతులుగారు మొదలగు ప్రముఖులు సభకువిచ్చేసిరి. రాజ మహేంద్రవరమునుండి దేవులపల్లి నరసింహం గారును మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము నుండి మొదలగు రామదాసు గారును సభ సలంకరించిరి. కళాశాలాధ్యక్షులును, ఉపాధ్యాయులును, బాలురును సభను జయప్రదముగా సాగించిరి.

అధ్యక్షుని యుపన్యాసము.

అధ్యక్షుని యుపన్యాసము చిన్నదిగా నుండెనుగాని కొన్ని ముఖ్యములు వివరింపబడినవి. తాము తిరిగి క్రిందట క్రియత చంద్రశేఖర శాస్త్రిగారి క్రింద చదివిన సంగతి చెప్పినపిమ్మట మన దేశమందలి విద్యను విద్యాలయములను గూర్చి గొంత సేపు ముచ్చటించి దేశభావల ప్రాముఖ్యమును గురించి చెప్పి సంస్కృతమును పునరుద్ధారణ చేయవలెననిరి. గురుకులుములను మించినది. మతవిద్య ముఖ్యము కావున సంస్కృతవిద్య ప్రబలముగానుండ వలెనని చెప్పి కాశీ దేశీయ సర్వకళాశాలను కొనియాడిరి. పాఠశాల విద్యను గూర్చియు వ్యాఖ్యానించినది. గూర్చియు నొక్కచెప్పిరి. మైసూరు రాష్ట్రమును గూర్చి చెప్పి మైసూరు మహారాజా వారి కలియుగ భీమవగు కోడి రామమూర్తి నాహ్వనముచేసి రనియు వారిని తమ రాష్ట్రమును కాలిగిరివిద్య ప్రబలము చేయునని కోరి రనియు చెప్పిరి. ఉద్యోగములు కూడ నుండుటచే రాజరాజీం శముల జన్మింపుననిచెప్పిరి. వారు తమయంత్రోపన్యాసముందు యుద్ధమును గూర్చియు, హిందూదేశ రాజకీయ భావికాథిని గూర్చియు మాట్లాడిరి. చక్రవర్తిగారికిని సామ్రాజ్యమునకును జయము కలుగవలెనని సభవారు గోరిరి.

ఎనమండ సూర్యనారాయణ గారు.

మాతృదేశ ప్రభుత్వము చేయుటలో హిందూదేశమందలి విద్యాపద్ధతులను గూర్చి చాలసేపు ముచ్చటించిరి. శ్రీ హండింజ ప్రభువుయొక్క కాలమునాటి విద్యాలయముల సంగతిని గూర్చి చెప్పి కలకత్తాలో ప్రస్తుతపురాజుప్రతినిధిగారు నుడివిన వాక్యములను గూర్చియు చెప్పిరి. ఉపాధ్యాయులు కేవలము ధనాధీనముమాట యోచింపక, పరమార్థచింతనో కార్యము నెరవేర్చవలెనని నొక్కిచెప్పిరి. మనదేశమందు నాధునికవిద్య జీవము లేనిదయి యున్నదని చెప్పిరి. మనము ఆంధ్రవిశ్వ విద్యాలయము కావలెనని చాలకాలము నాటినుండి చెప్పబడెను కాని కార్యము నేమియు సాధింప లేకపోతి ననిరి. డక్కిను విద్యాసంఘమువంటి సంఘము మనకు ముఖ్యముగా కావలె ననియు, డెర్బన్, కాలేజివంటి కళాశాల వెంటనే స్థాపింపవలెననియు లేనిచో మనము పరిహాసమునకు సామ్రుల మగుదుమనియు చెప్పిరి. (ఈ యంత్రముమాత్రము ఆంధ్రులందరు గమనింపదగినది.)

దేవులపల్లి అప్పల నరసింహంగారు.

రాజమహేంద్రవరపు కళాశాలోపన్యాసకులుగా నున్న నరసింహంగారు విజయగరపు వారి సంతతికిని మహారాజా గారికిని జయము కలుగవలె నను ప్రభుత్వము చేయుటకు పూనుకొనిరి. తాము పది సంవత్సరముల క్రిందట చూచితిమనియు పుట్టికిని ఇప్పటికిని మిక్కిలివ్యత్యాస మున్నదనియు చెప్పిరి. తా మనేక దేశములను జూచితిమనియు నెక్కడను విజయగరమువంటి పట్టణము కానరాలే దనియు చెప్పిరి. కొంతసేపు విజయగరముదగ్గర కొండలను వర్ణించి నెలయేళ్ళను గూర్చి చెప్పిరి. విద్యాపద్ధతులను గూర్చి చెప్పుచోవును విద్యాధులకును గురువులకునుగల బాంధవ్యముమాట నెత్తిరి. తాము బాలురలో చనవుగా ప్రవర్తించుటకు యత్నించితిమనియు కాని యిది వ్యర్థమయినదని చెప్పిరి. అప్పుడు సభలోనుండు బాలురందరును (కాదు కాదు) అని విగ్రహగా నరచిరి. అప్పుడు వారు సభలోని బాలురట్లుచెప్పట నూతనకము చిహ్నమని చెప్పిరి. వారు చెప్పిన యుపన్యాసములో రెండు ముఖ్యములు

ములు కలవు. : రసాయనశాస్త్ర మభివృద్ధిగా నున్నది గావున కొలదికాలములో బి.ఎస్.సి. డిగ్రీపెట్టుట చాల బాగుగ నుండునని చెప్పిరి. విజయగరము విద్యాలయమున చెప్పి విజయగరపు మహారాజావారి గౌరవ ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమును స్థాపించిన బాగుగ నుండునని చెప్పిరి. దానికి విజయగరంద ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయముపేరు పెట్టినచో కలింగ గజపతులలో నాయకులకు నాయుద్ధరి నాయకులును మిలిత మగుటయే గాక విజయమును ఉల్లాసమును కూడ నొడ్పడు నని చెప్పిరి. (ఈ యంత్రము సభ కంతకును మిక్కిలి హృదయ రంజకముగా నుండెను.)

నిన్నటి దినచర్య.

నారాయణమూర్తి పంతులుగారు.

విజయగరము, జనవరి 22:—విజయగర సంస్థానీ శుల పక్షము ఎనమండ నారాయణమూర్తి పంతులుగారు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి. మహారాజావారి కిట్టి యుత్సవముం దభిమాన ముండెను. కాని వారు పట్టణములో లేరనిరి. మహారాజా వారి పుష్పము కాశీకి వెళ్లిరి. శ్రీమహార మహారాజావారి వివాహ సందర్భములో మహారాజావారు వెళ్లిరిని చెప్పిరి. మహారాజా గారికి విద్యాభివృద్ధియందలి శుభిమానమును వెల్లడిచేసిరి. మైసూరునందు విశ్వవిద్యాలయము స్థాపింపబడినది. తిరువా నూరునందు వశ్యయాలిలకు విద్యాలయము వేరే స్థాపించుటకు తిరువానూరు మహారాజాగారు యోచించుచున్నటుల తెలియుచున్నది. ఆంధ్రదేశమునకు ప్రత్యేక స్వకళాశాల కావలెనని మనము పట్టుదలతో పని చేయుచున్నాము. దానికి సాహాయ్యము చేయుదురనియు వారి నాయమును ఆంధ్రవిశ్వ విద్యాలయముతో కలుపుదురనియు విజయగరము మహారా జావారినిగూర్చి మన మందరమును తలపవచ్చును. మతియొక యుపన్యాసకులు చెప్పిన చొప్పున విజయగరంద విశ్వవిద్యాలయము నాయము మిక్కిలి సంతోషదాయకముగా నుండు ను. మతవిద్యయావశ్యకతను గూర్చి చెప్పుచున్నారు. ఇది వరలో నొకానొకప్పుడు మహారాజాగారు, కళాశాలాధ్యక్షుని బిలిచి పాఠశాలలోను కళాశాలలోను మతవిద్యచేయుట కెట్లు విలగనో యాదవలెనని చెప్పిరి. పాఠశాలలందు మతవిద్యయొక్క స్థానమునుగూర్చి మహారాజా వారు యోచించుచుండిరి. ఈ యుద్ధమును ఎన్నితరగతుల మార్పులుచెందినచో చెప్పట కిష్టములేదు; కాని తుదకు ఫలి తము లేకపోయినది. పాఠశాలలో మతవిద్య లేదు. ఇప్పుడు కళాశాల యభివృద్ధిలో నున్నది. గణితశాస్త్రపుకాఖి తిగి తెరవబడినది. అదిగాక మన సంస్కృతకళాశాల ఎక్కువ గౌరవమును సంపాదించి యేకకళాశాలతోను తీసిపోవుటలేదు. సంస్కృతవిద్య యభివృద్ధి ముఖ్యము. కాని యాటంకములు రెండు. దానివలన ధనాధీనము తక్కినది. కాబట్టి మనభావను పునరుద్ధారణ చేసినచో మనబలము హెచ్చును. సంస్కృత మును అభివృద్ధిచేయుటకు మన హేంద్రవరాజులును యువ రాజులును ఒకసమితిగా నేర్పడి, తమ సంస్థానములందు కొన్ని యుద్యోగములను సంస్కృతవిద్య హిందూశాస్త్రము లందును ఉత్తీర్ణులయినవారి కిచ్చిననుంచిది. మన కళాశాలను పోషించిన మహారాజాగారికి మిక్కిలి గౌరవముకలదు. ప్రస్తు తము మహారాజావారికిని మహారాజాగారికిని విద్యాభివృద్ధియం దుత్సాహము మెండు.

గంటి లక్ష్మీనరసింహం పంతులు గారు.

కళాశాల విల్లివంటిది యనియు మాతృదేశతారాధాన మునకయి సంవత్సరమున కొకసారి పుత్రులందరును సుమారు ట విధాయకము. తాము పెద్ద యుపన్యాసము నిచ్చుటకు రాలేదనియు మామూలుసంగతు లన్నియు వారాప్రతి కలలో చర్చింపబడుచున్న వనియు ననిరి. ఆంధ్రప్రత్యేకస్వకళాశాల వచ్చుట లేనకును. ఇప్పుడే యనిరి. తమ విదేశ పర్యటనమునందు మనమునకు తోచిన సంగతులను, తాము చూచిన నూతన సంగతులను కొన్నింటిని చెప్పెద ననిరి. మన దేశాభివృద్ధికి ముఖ్యమయిన అధ్యంతరము మన దేశముయొక్క దారిద్ర్యము, ప్రతి మనుజునిని కుటుంబమును పోషించుటెట్లు అను సమస్య కష్టముగా నున్నది. మనుష్యుని సౌఖ్యమునకు తోడ్పడని విద్యవలన లాభమేమి? అట్టివిద్యయంద దగ్ధ మేమి యునులేదు. జపాను మొదలగుదేశములందు మామూలుచదువుతో బాలు వ్రదుము కన్యకము మొదలగు చేలివసులు నేర్చుదురు. జపాను చక్రవర్తికూడ తమకు తీరికయొన్నప్పుడు అట్టి చేలివసులతో కాలము గడపుదురు. మధ్య పరగకాల యందొకవిచిత్రమయిన పాఠశాల కలదు. బాలురకు మామూలుగా చదువుచెప్పుదురు. అదిగాక తదితరచేళల నుండు చేతి పనులు నేర్చుదురు. అందుచే జనులకు మిక్కిలి సుధపాయ

ము గా నున్నది. ఇట్టి “పో లీ టె క్సి క్” విద్యా లయము ను హా రా జా వారి స్థాపించిన బాగుండును. బాంబాయిలో వాణిజ్య కళాశాల యొకటి కలదు. మన వర్తకులకు నూతన వాణిజ్యపద్ధతు లలరడినగాని దేశ మభివృద్ధికైందు. కన్యసాయము చుకు ముఖ్యము కావున ధనికులయినను తీరికసయములందు కన్యసాయముచేయుట వలన తిప్పినమేమి! స్వాతంత్ర్యజీవనము చేయవచ్చును. 500, 1000 పీతము తెచ్చినను నాకగ్గమే కదా! ఇట్టి వై వైభవమును, నిజదాస్యమును చేయుటకంటె స్వేచ్ఛాజీవనము ముఖ్యము. బోల్షివీయుల నెవ్వరైనా భాగోతుగారి పాఠశాల కలదు. అది కాంతినికేతనము. అక్కడ కావ్యము చెప్పుదురు. శాస్త్రములు చెప్పుదురు. 2. క విద్యాధి ఇంగ్లీషువందు గట్టిగా నుండి తక్కులయందు ప్రావీణ్యము లేకపోయెనా, తక్కులకు మాత్రము క్రింది క్లాసులో నుండును. 10 వందల బాలురకు నొక యుపాధ్యాయుడు నుండి మన ప్రాచీనపద్ధతి ననుసరించి చెల్లి నీడను పాఠములను చెప్పుదురు. సంగీతము మొదలగు కళలుకూడ నేర్చుదురు. మతవిద్య ముఖ్యము. కన్యసాయము నేర్పుటకలదు. ఆంధ్రులు పియర్లను మొదలగు పాశ్చాత్య పండితులు రవీంద్రుని శిష్యులయి హిందూదేశమును ధరించి యాపాఠశాలలో నుపాధ్యాయులుగా నున్నారు. ఇన్ని బోధించుటచే బాలురకు మొదలు జీవాధార మేర్పడినది. వారికి మంచి బాహుబలమును మనోబలమును కలుగుచున్నవి. అదిగాక మెట్టివ్యవహార పరీక్షకు వెళ్లిన వారందరును మొదటి తరగతిలోను తీర్చులగుచున్నారు. ఇదియే పాఠశాల. శ్రీనరసింహం పంతులుగారు తనకుమారుని యాపాఠశాల నుండే చదివించుచున్నారనిక కళాశాలాధ్యక్షులు తర్వాత చెప్పగా సభ్యు లాహ్లాదమును బొందిరి.

మనకళాశాలవిషయ మెంతో యభివృద్ధి జరుగుచున్నది. దొరతనపువారి యొద్దనుండి కళాశాలలోని నూతనధనమును స్థాపించుటకు సామ్యు పుచ్చుకొనుటయే బాగులేదని చెప్పిరి. కాబట్టి పనిచేయుట ముఖ్యము. మనకునునకు కాంతిని కలుగ చేయువిద్యయే విద్య.

రావుబహదూరు రామానుజాచార్యులు గారు.

తర్వాతను అధ్యక్షులు కళాశాలపక్షమున సమాధాన ము చెప్పిరి. మనదేశమందే కాక ప్రపంచమందంతటను విద్యావిషయము ఆందోళన చేయుచున్నది. మన పద్ధతులను మారవలసియున్నదని మన దేశీయులు తలచుచున్నారు. ఇంగ్లండుకూడ విద్యాపద్ధతులయందు మెకుబడియున్నదని కనిపెట్టబడినది. మన దొరతనపువారు మనకు విద్యాసంబంధమున నెంతయో లాభము కలుగజేసినారు. హాస్టింజి, మమ్మి ఫోర్డు, వెంటిండ్లప్రభువులు మన కెంతయో మేలుచేసినారు. చేరుచున్నారు. కాబట్టి వారిపద్ధతిని ఖండించుట యన్యాయము. అనవసరము. మన కాంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము తగు కాలములో రాగలదు. అప్పుడు దాక్షిణాత్యులకు మతియొకటి రావచ్చును. అదియు న్యాయమే. తర్వాతి విజయగరము సంస్థానమువారి విద్యయందలి యాదరమునుగూర్చి ప్రకము చేసిరి. సంస్థానమువారు విద్యావ్యాప్తికి తోడ్పడి, జనులందరి కిని సామాన్యవిద్య వచ్చునట్లు చేయుటకు మంచి దని వాదించిరి. ఇది వరలో నొక సారి యెట్లు చేయబడినది కాని దానికి చిహ్నులు సంధించి చదిగనకు, ఒక మొదటితరగతి కళాశాల స్థాపించుట మంచిదని సంస్థానాధీశులకు దోచినది. మనకు విశ్వీకముకంటె లోతు ఎక్కువ ముఖ్యము. కొందరయినను ప్రతిసంవత్సరము గౌరవపరీక్షల యందు నుత్తీర్ణులయి పండితులగుట మంచిది. సామాన్యజనుల మాట కళాశాలవారి కనవరములేదు. ఇదివరకే సంస్థానము వారు సుమారు లక్ష పదివేలకంటె నెక్కువసామ్యు భర్చు పెట్టుచున్నారు. (సామారు 60, 70 వేలు బాలుర జీతముల వలన రాబడి వచ్చుచున్నదికదా. అదికాక లక్షరూపాయలలో దానితో కలుపుకొనియో సభ్యులకు తెలియలేదు) శ్రీ శ్రీపద్ధతులతోటకు యత్నింపవచ్చునగాని దానికి సామ్యేమి? మత విద్యనుగూర్చి యోచన జరిగినదికాని మతవిద్య యింతలో జరుగుటలేదు. అది ప్రధానపథము. తల్లిదండ్రులు తమబాధ్యతను చూచుకొనరు. “పో లీ టె క్సి కు” పాఠశాలలు స్థాపింపవలెనని చెప్పిరి. దానికి ధనమెట్టి? లేక రోజు కయ్యుగుంటలు పాఠశాలలో శ్రమపడుచున్న బాలురకు ఇతరపనులు నేర్పుట కిష్టము. ఇప్పటికే వారికి చదువు హెచ్చు. వారిశ్రమ సరింత హెచ్చించుట యుంచికాదు.

ఈరోజులలో ప్రకృతిశాస్త్రము, పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్రము, గణితశాస్త్రము ముఖ్యములు. దేశాభివృద్ధి కని ముఖ్యములు, వానిని పోషింపవలెను. సంస్థానము వారు

భారతీయ

పారిశ్రామిక పంచాయతీసభ

నిన్నటిదినము సభవారు కార్యక్రమ మారంభించిరి తెలిపియుంటిమి, మొదటిసారి సాక్ష్యమును సూక్ష్మముగ తెలిపి యుంటిమి. జోన్నగారి సాక్ష్యము (మొదటిసారి) పూర్తియైనట్లు దర్శింపబడినది. ఎ. బియ్యదేవరెడ్డిగారు పరీక్షింపబడిరి.

కాచ పరిశ్రమము

సాక్షి తనవేదనను వివరించుచు మేనేజింగు డైరెక్టరు, మదరాసునందలి కాచ (అద్దముమొద.) పరిశ్రమయందు తమకుగల స్వాభావికమును మీర తెలియజేసిరి. 1909 వ సం॥ త్సమునం దిట్లైన స్థాపించబడిన దాదిగాగల వృత్తాంతము సంతయు వారు తెలిపిరి.

ప్రాంధ ప్రాంతములందు పరిశ్రమ వ్యవస్థాపకులు మదరాసునందు ప్రభుత్వరీతి కాచపదార్థముల తయారు చేయుచున్నవని తెలుపున కర్మికి ప్రాముఖ్యత నొసగిరి. మరియు పరిశ్రమకువలయు సామానులందించుకయు వార్షికస్థితిగతుల పరిగణింపలేదు. పరిశ్రమకువలయు ముదుకపదార్థములు, వెచ్చించుటకు వలయువాగు, కూలిగిట్టుబడి, తయారు చేసినవస్తువుల వెంటచే యమ్ముటకు తగు ఏర్పాటులు, ఈమొదలగు ఆర్థికస్థితిగతులతి యజాగ్రత్తో చూడబడెను.

కాచపదార్థ పరిశ్రమచరిత్రమును చెప్పుచువారికిరింకి సంగతుల విశదపరచిరి. (1) ఎల్లప్పుడును మంచుచున్నటులా కఠినిమ నుంచలేదు. కరిగించిన ద్రవపదార్థమును ఆయా యాకారములలో పోతపోయినపు డేగొట్టుములద్వారా ఆపదార్థములు పోవలయునో ఆగొట్టుములు సరిగానుండ కుండెను. మరియు ఆగొట్టుములకు విశేషముగ కొలిమివేడిమి సోకుచుండెను. (2) కొలిమిచుట్టు నుండు ఇటుకలు వేడిమికి పగిలిచిన్న చిన్నముక్కలు గాజుపోతలో పడిపోవుచుండుటవలన రెండు విధములగు నష్టము లగుచుండెను. మొదటి దేమనలయుటుక ముక్కలు రాలిపోవుట చేత కొలిమిమీద నుండు కొట్టుము ఎగుడుదిగుడులయి కొట్టుములలో గ్లాసు ద్రవము సరియైన యుష్ణస్థితియందుండుట సంభవించుచుండెను. రెండవ దేమన వేడిమికి యిటుకలు ముక్కలయి, అముక్కలు కాచ కొట్టుమున పడుటచే చల్లారినపిదప నది బీటలు పాటుచుండెను. (3) కొలిమివలన జేయుటకు హిందూదేశమున గొట్టుములవాడుక పనికిరాదని యనుభవము వలన గ్రహింపవలెను (4) కొట్టుములో నుండు కాచిన ద్రవపదార్థము తగ్గకుండ నెల్లప్పు డొకేరీతిగ నుంచుటకు తగినంత ధనము లేకుండెను.

1912వ సం॥ నందు దొరతనమువారు చేసిన సహాయము వలన ఈ దేశమునందు చేసిన వస్తువుల లాభకరముగ నమ్మును పోవునని సాక్షి తెలుచి యుండెను. కాని పరిశ్రమ విజయవంతమగునాయని యతడు సంశయ మొందుచుండెను. యూరోపియను స్థితిలప్రకారము హాచేసి యుండిన ఈ సంస్థాపనము నందలి ఆరముత్రముల మూలమునను తయారు చేయబడిన పోదాబుడ్ల సంఖ్య వై దేశములనుండి వచ్చిన నాని సంఖ్యను విశేషముగ మించియుండునని భోగ్యురు కంపెనీవారు సాక్షి తో చెప్పియుండిరి. స్థితిగతులన్నిటినిబట్టి యాలోచింప కాచ పరిశ్రమ మదరాసుకంటె కలకత్తానగరమున విశేష విజయవంతముగ నుండునని సాక్షి చెప్పెను.

అధ్యక్షులు కొన్నిప్రశ్న లడుగ బియ్యదేవరెడ్డిగారు, ఈరాజధానియందైన కాచ పరిశ్రమకు చెన్నపురి మిక్కిలి యోగ్యమైనస్థానము కాదనియు, ఈ వ్యవస్థాపనము విశేష

ప్రకృతికాస్త్రముల నిమిత్తము చాల సామ్యు ఖర్చు పెట్టియున్నార. మొన్నను డైరెక్టరుగారు విచ్చేసినప్పుడు కాస్త్ర కాఖకయి వ్యవసాహించిన సామ్యును గూర్చి మాట్లాడి మన భవనములను నున సావగిని పెచ్చి ఆనర్పు క్లాసు లెందుకు పెట్టగూడదని ప్రశ్నించిరి. కాబట్టి మనము కాస్త్రపోషణము చేయవలసి యున్నది. సామ్యువిషయము ముందాలోచించవలెను. సంస్థాపనము వారు చేయుసాహాయ్య మధ్యతము. ఆంధ్ర దేశమందలి రాజులును జమీందారులును పెక్కు విధముల విద్యను పోషించుచున్నారు. విజయనగరపు. మహారాజుగారు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమునకు తోడ్పడుదు రని దృఢముగా నమ్ముచున్నారు. కుమారమహారాజు వారి స్వభావమును మిక్కిలి యోదార్థము కలదని చెప్పటకు నిదర్శనములు కన్పట్టుచున్నవి.

ముగ జొగ్గవటదొరికిన నభివృద్ధిలకు లాభకరమనియు, చెన్నపురియందు మంచి యుపయోగకరమగు ఇనుక కలదనియు చెప్పిరి.

వంగదేశమున సీమబాగు విశేషముగను చౌకగను దొరకగలదు; గనుకయది చెన్నపురికంటె కాచ పరిశ్రమకెక్కుడు యోగ్యమైన ప్రదేశమనియు, బాగు చౌకగానుండు ప్రదేశముల తయారుచేయించి వస్తువుల నమ్ముకాచ వస్తువులతో ఇచటి కాచ పరిశ్రమ వ్యవస్థాపకులు సరితూగుట కష్టతరమనియు, సీమబాగుకంటెను చెన్నపురియందు దేబాగును చౌకగ లభింప దనియు సాక్షి పండితమదనమోహన మాలవ్యగారి ప్రశ్నలకు తుత్తరమిచ్చెను.

భారతీయ పనివాండ్లు, యూరోపియను పనివాండ్ల వలె బాగా పనిచేయలేనియు అటుల చేయుటకు విశేష కాలముపట్టుననియు మదరాసు పనివాండ్లకు మనిషికి నెలకు రూ 15 ల చొప్పున జీత మియ్య బడుననియు సాక్షి సర్ ఫజల్ బాయి కరింబాయి గారి ప్రశ్నలకు జవాబుచెప్పెను.

ఛాటర్జిగారు సాక్షిని వేత పనినిగూర్చి ప్రశ్నించెను తన కార్యాలయములందు వేతపని గూడ చేయబడుచున్నదనియు, మదరాసు చేతి రుమాలు లాదిగా గల పదార్థములు కొన్ని వై దేశముల కెగుమతి చేయ బడుచున్నవనియు, ఇందువలన సంవత్సరమునకు రూ 15,00,000 ల సుమారుకు యగుచున్నదనియు, ఈ సరకంతయు చేతి వర్గములందు తయారు చేయబడుచున్నదనియు, కాలిమగములలో పని చేయించు ప్రయత్నములు సఫలములు కాలేదనియు “పైషటులు” వర్గమిచట జయప్రదములు కాలేదనియు వారు చెప్పిరి.

ఖనిజములు

గూటి ఖనిజములలో పనిచేయుచున్న ఎ.గోపాగారు పిమ్మట పరీక్షింపబడిరి. వారి వాతపూర్వక వాఙ్మూలములు ప్రకటింప నీయబడలేదు. కరింబాయిగారిచే పరీక్షింపబడి సాక్షి, దొరతనమువారి సహాయ మందలికిని ఈయగూడదనియు, ముఖ్యపరిశ్రమల మాగ్నెటైట్లకులకు మాత్రమే ఈయవలయుననియు, ఇటు లీయబడు ధనము వ్యయము గాకుండు నటుల దొరతనమువారికి దైర్ఘ్యధుగారిని నియమించిన మంచిదనియు, మాగ్నెటైట్లకులకు సామ్యు పెట్టుబడి పెట్టిన మాగ్నెటైట్లకులకు లాభమును, దొరతనమువారికి వడ్డీయును అభించుననియు, వంగదేశములో కాస్త్రీయకళాకాలకు వచ్చునంతవరకు విద్యాధులు మైసూరులో రారనియు, మదరాసులో గూడ నొకకాస్త్రీయ కళాకాల యనసరమనియు, పనివాండ్లకు ప్రాథమిక విద్య యావస్యకమనియు, ఈదేశము ఇనుపవ్యవస్థాపనల కంత తగినది కాదనియు సాక్షి తెలియజేసెను.

మాలవ్యగారి తుత్తరవు లిచ్చుటలో సాక్షి ఇటుల తెలిపెను. ధనము విశేషముగ లేనందున అనేకఖనిజపరిశ్రమలు పరహస్తకరము లయ్యెను. ప్రజల సహాయముపేక్షించిన వ్యవస్థాపనమేదియు విఫలమయినట్లు లతడెఱుగడు.

దేశమున ఖనిజ పరిశ్రమల నారంభించిన వై వ్యాపారముల వలన నవి యటుగ ద్రొక్కబడుతుండ జాగ్రత్త తీసికొనవలయును. కనడా దొరతనమువారివలెనే మన దొరతనము వారు కాస్త్రీయ పరిశ్రమ స్థాపన ప్రారంభింపవలెను. పారిశ్రామిక బ్యాంకి నొకదాని స్థాపించుట వసరము. బెంగళూరు నందలి కాస్త్రీయ కళాకాలయందు బోధన బాగుండ కుంటు వలన గాబోలు విశేషముగ విద్యార్థులందు చేరకున్నారు. ఈ దేశమున ప్రాథమిక విద్య కొన్ని కూలి తగగతుల జెరచినది. సాక్షి వంట పుట్టి డెవల్యుటీకల్వెక్టరు కాగోరుచున్నాడు. ఈ మాటకు చాల సంతసింపితి నని మాలవ్యగారు బలకు, ఈ జనులందఱు సామాన్య క్షేత్రగలవారు కారని సాక్షి చెప్పెను. తల్లి తండ్రులును కట్టుటకు గుడ్డయు లేని సర్.టి. ముత్తుస్వామి అయ్యగారు హైకోర్టు న్యాయమూర్తి అయిన సంగతి నెఱుగుదురాయని మాలవ్యగారు సాక్షిని ప్రశ్నింప నవటివా రందఱును నవ్విరి. పిమ్మట తమ సాక్ష్యమును సాగించుచు దొరతనము వారు మదరాసునం దొక సాంకేతిక కళాకాలను స్థాపించుట యేగాక కొన్ని విద్యాధివేతనములగూడ నీయవలయునని చెప్పెను. ఇవట ఫలహారముల నిమిత్తము విచారణాపి చేయబడెను.

ఫలహారాంతరము దక్షిణఇండియా పరిశ్రమల జనరలు మేనేజరు అయానుస్కాటు మెకంజీగారు పరీక్షింపబడిరి. వీరికి పంజాబు, మధ్యఇండియా, తూర్పువంగదేశము, అస్సాములలో విద్యార్థులకి యంత్రములందు ప్రాముఖ్యతయొచ్చిన యందును విశేష అనుభవము గలరు. ఈరాజధానిలో చెఱుకు,

ధాన్యము, మానె, సి మెంటు వ్యాపారములందననికికొంచెము సరచమును గలదు. అనేక సంవత్సములలో భారతీయులవద్దనుండి సామ్యును ప్రోగుచేయుట వానికి మిగుల కష్టముగ దోచెను. ఈదేశపుధనికులు క్రొత్తవ్యవస్థాపనలలో మదుపు పెట్టి సంకోచించుచుండురు. సామ్యును ప్రోగుచేయుటకు దొరతనము వారు మూడుపనులను చేయవలయును. (1) దేశమున విశేష ధనమ్ముప్రోగుగు సదుపాయము లనేకములుండగా హిందూదేశ మింకను పరిశ్రామికస్థితియందు దన్ని దేశములకును వెనుకబడి యున్న సంగతినీ ధనికులకు విస్తారముగ దెలుపవలెను. (2) హిందూదేశ పరిశ్రమల నభివృద్ధికి దొరతనమువారు నిశ్చయముగ నభిలషించుచున్నటుల ప్రజలకు విశేషికరింపవలెను (3) పరిశ్రమలందు ధనము నుదుపు పెట్టుటవలన విశేష లాభ మున్నటుల ముందు ప్రయత్నించి కార్యరూపమున భారతీయులకు జూపవలెను.

దొరతనమువారు మూడువిధముల భారతీయ పరిశ్రామికాభివృద్ధికి తోడ్పడవలసి యున్నది. (1) కొంతకాలమువరకును తమపూచమీద వంతుల పంచిపెట్టుట (2) అద్దెలకు యంత్రములను బాగు ను సప్తయిచేయుట (3) కొంత కాలమువరకును పరిశ్రమ వ్యవస్థాపనలనుండి వెలువడు వస్తువుల తాము కొనునటుల పూచిపడుట. పరిశ్రమలను సాధ్యమైనంతవరకు దొరతనమువారికి కాదరముతో వశపరచుకొన గూడదు. హిందూదేశ మిప్పుడెంత వెనుకపడినదియు చూచి దొరతనము వారు తమచేత వైకన్య వ్యవస్థాపనల స్థాపింపవలెను. ప్రతిముఖ్యపట్టణమునందును పారిశ్రామిక వస్తుప్రదర్శనాలయముల నెలకొల్పవలెను. దేశముయొక్క అటవీ, వ్యవసాయక, ఖనిజ సంపదల పట్టికలు జనలందఱికిని తెలియనటులం దుంచవలెను.

ఇంగ్లీషు పోరుచునుల శిక్షవలన ననేకమంది భారతీయులు మంచి పనివాడి దనమున కలవడిరి. కాని బకింగహాము, కన్హాటిక యంత్రాలయములలో తప్ప మరెయ్యెచ్చటను కూలివాండ్లకు పని మప్పు యేర్పాటులు చేయబడలేదు. అట్టి యేర్పాటులు పరిశ్రమాభివృద్ధి కెంతయు ముఖ్యము. చెన్నపురిలో “టేమ్సుస్కూ” లోకటి స్థాపించబడినది కాని పని లాభకరముగ జరుగకున్నది.

(1) పరిశ్రమల డైరెక్టరు (2) వైసిడెన్సీ బ్యాంకు లో కాన్వర్జ్ కార్యదర్శులు (3) నగరపరిపాలక సంఘాధ్యక్షులు (4) మదరాసు వర్తకసంఘముచే నియమింపబడిన సభ్యులిద్దఱుకలసి యొకభోగ్యగానుండి ఈ రాజధాని పారిశ్రామిక సంఘముగ నియమింపవలయును. వీరిసలహాల ననుసరించి స్థానిక పరిపాలకులు పారిశ్రామిక విషయములలో ప్రసక్తింపిన లాభకరముగ నుండగలదు.

ఇవట చేయబడిన వస్తువులందును, ఇచటి కెగుమతి చేయబడుచున్న వస్తువులందును విశేషముగ కరీ జరుగుచున్నది. “పల్లికువర్సు” వారుస్థానిక కంపెనీలతో పోటీకి వచ్చుచుండుట యొక గొప్పయర్హము. ఈసాక్షి సాక్ష్యము పూర్తియైన పిమ్మట హాచేసుగారు అధ్యక్షత్వమును విడచి పెట్టిరి సర్ ప్రాన్సిసు, బ్రూఆర్ట్సుగారు వారిస్థానమున గూర్పుండిరి. పిమ్మట

రావుబహద్దరు పి. త్యాగరాయచెట్టిగారు

విచారంపబడిరి వీరివ్రాత వాఙ్మూలమున కొన్ని ముఖ్యాంశముల వివరించుచున్నాము.

పారిశ్రామిక స్థితియూ దీరాజధాని మిగుల వెనుక పడి యున్నది ప్రజలు వ్యవస్థాపనలకు సాహసింపకుండుటకు వారి యపచయ్యకమే కారణము. పారిశ్రామిక వ్యవస్థాపనలకు ఋణము చేసి ధనము మదుపు పెట్టుటకు ప్రజలకు మిగుల భయము. పరిశ్రామికాభివృద్ధి మత్సరహింస టకు సహకారోద్యమ సంఘములును మిగుల కొలదిగా నున్నవి. విద్యావంతులు పారిశ్రామిక సంస్థాపనలం దేమయు బోధ్యముక గలిగించుకొనరు. ప్రస్తుతపు విద్యావద్ధకు లన్నియు కేవల వాఙ్మయ సంబంధములుగా నున్నవి. మంచి యంత్రాలయముల కొనుక్కొనుటకు తగిన అవకాశములుగూడ లేవు. పెద్ద సంస్థాపనలకు తగు కూలియు, ధనమును లభింపదు. ఏవ్యవస్థాపనమునైన విజయవంతముచేయుట కిదివరకు వృద్ధయ పూర్వక ప్రయత్న మొకటియు చేయబడలేదు. రాజధాని కంతయు నొక్క సాంకేతిక పాతకాలనైన స్థాపింపవలయును.

ఇదివరకొక సంస్థాపనకైన స్థానిక దొరతనమువారు సహాయము జేయలేదు. తిరువాన్కూరునందలి అగ్నివైల్లల వ్యవస్థాపనకును కాగితముల వ్యవస్థాపనకును, ఆసంస్థానపు దొరతనమువారు విశేష ధనసహాయము చేయకున్నను, వారి కనేక “కప్పెషను” లనొసగిరి.

దొరతనమువారు వ్యవస్థాపకముల కట్టి సహాయమునై చేయవచ్చునుగాని ఒక్కమాత్రము విరాళములనుగాని, ఆప్యలనుగాని, మరియే ద్రవ్యరూప సహాయములను ఏ వ్యవస్థాపకమునకు నొసగరాదు. అటువంటి సహాయము నొకవేళ దొరతనమువారు చేయవలసినచిన్న ఆవ్యవస్థాపకముల కెక్కలమీద పూర్ణాధికారమును గలిగి యుండవలెను. మదరాసునందు ప్రారంభమున స్థాపించబడిన రెండు ఫాక్టరీలు విజయవంతములుగ నున్నవి. వీమట్టు మరియేసంస్థాపనము ప్రారంభింపలేదు. అటుల ప్రారంభింపబడిన సంస్థాపనలు ఆర్థికముగ విజయవంతములైనపుడు వానిని ఇతరుల కిచ్చివేయదగును. దొరతనమువారు వారి తరపున కట్టి సంస్థాపనలను స్థాపించుట నాకిష్టము లేదు. స్వయముగ స్థాపించుట పారిపారిశ్రామిక లయములనుండి వెలువడిన వస్తువుల ధరను మాత్రమేపెప్పుడును తగ్గింపకూడదు. దొరతనమువారి సహాయముతో ప్రత్యేకపారిశ్రామిక బ్యాంక్ స్థాపించుట మంచిది.

చెన్నరాజధాని గృహపరిశ్రమ నేతపరిశ్రమ స్థాపించదగును.

నిజాతాండ్యము మింక విశేషకాల ముండవలెను. మదరాసు బ్యాంక్ భారతీయ పరిశ్రమ కంత్గా సహాయము చేయవచ్చును.

బెజవాడవార్తలు

(మా స్వకీయవిశేషముని యొద్దనుండి.)

ఆంధ్రాంగ్ల దినపత్రిక.

బెజవాడ జనవరి 20:— ఆంధ్రభాషయందు మన ఆంధ్రుల అభివృద్ధికి ఒక దినపత్రికను స్థాపించు నాలావనను క్రియారూపమున పెట్టుటకై లక్ష్మీలో ఒకసభ జరుగుటయు, ఆంధ్రదేశమునందంతట పిరిగి ద్రవ్యమును ప్రోగు చేయుటకై ఒకసంఘ మేర్పరచబడుటయు, ఆసంఘమునకు దేశభక్తాగ్రసరు లగు కొంద వేంకటప్పయ్య పంతులుగారు కార్యదర్శిగ నెన్నుకొనబడుటయు చదువరు లెరుంగదురు. ఇదివర కప్పుడే మాయూరి ప్రముఖులు తమక క్రికొలది పాటు పడుదుమని వాద్యము చేసియుండిరి. దీనిని త్వరితగతినముకూర్చుటకై కొంద వేంకటప్పయ్య పంతులుగారు మాపురమునకు విచ్చేయుదురు.

గ్రంథాల యోద్యమము.

ఈ యుద్యమమునకు బెజవాడ పట్టుగొమ్మ. దీనికై అయ్యింక! వేంకటరమణయ్య పంతులుగారు చేయుచున్న స్వాధ్యాయ మత్సర్యము. భాండాగారోద్యమమునకు మనదేశములో బరోడా ముఖ్యస్థానము. బరోడాలో 2 వ తేదీ మొదలు 9 వ తేదీవరకు గ్రంథాలయ ప్రదర్శనము జరుగగ వేంకటరమణయ్య పంతులుగారు వెళ్లి అనేక క్రొత్త సంకతులను నేర్చుకొనివచ్చి ఇదట రామమోహన ధర్మపుత్రక భాండాగారమునందు ఆ క్రొత్త పద్ధతుల నాచరణలో పెట్టుచున్నారు. పుస్తకములపట్టికను, వ్రాయు పద్ధతిని గూర్చియు, పని పిల్లలకు భాండాగారమువలన కలుగులాభములను గూర్చియు, తారలను భాండాగారములకు రాబట్టు మార్గములనుగూర్చియు ఇంక ననేక విషయములను గూర్చియు వీరు నేర్చుకొని వచ్చిరి. ఈ యుద్యమమువలన రామమోహన ధర్మ పుత్రక భాండాగారమునకే గాక, ఆంధ్రదేశ గ్రంథ భాండాగారముల కన్నిటికిని విశేషలాభము కలుగ గలదు.

మ్యూనిసిపల్ వైరుమన్.

కవున్సిలరులు పోట్లాడు చున్నందు వలనను, వైరుమన్ సరిగ పని చేయకాలక పోయినందునను, మ్యూనిసిపల్ ఉద్యోగస్థులు అసమర్థు లైనందువలనను ఒక ఉద్యోగస్థుడైన వైరుమన్ ను నియమించెదమని ప్రభుత్వమువారు మా మ్యూనిసిపల్ కవున్సిలరుకు వ్రాసిరి. అందుపై కవున్సిలరు మీటింగు జరిగి ఆ తేదీపదము లన్నియు వైరుమన్ గారివలన సంభవించెననియు, ఉద్యోగస్థుడగు వైరుమన్ అనవసర మనియు, వైరుమన్ ను ఎన్నుకొనెడి అధికారమును కవున్సిలరు పారికి ఇచ్చివేసిన పక్షమున చక్కగ పనులను చేయగల వైరుమనును ఎన్నుకొనెద మనియు, అతి సామర్థ్యముతోడను, చురుకు లేనముతోడను జీతము పుచ్చుకొనకయే పని చేయగల వారి యారిలో గలరనియు తీర్మానించి ప్రభుత్వమువారికి జవాబు పంపిరి.

విద్యా శాఖాదైర్ఘ్యముల సమావేశము

డి. 22- జనవరి 22:— నేడు డిల్లీలో రాజప్రతినిధిగారి ఆధ్వర్యత క్రింద నీ సమావేశము జరిగినది. ప్రో. గాడ్సే, కెన్సింగ్టన్, కవ్వన, డి. బాఫోనీ, కన్వెర్సన్, కలింగుహము, మేయో, హార్నెలు, రిచీగార్లు, (డైరెక్టరులు) ను సర్. శంకర నాయుడు, సర్. ఎడ్వర్డు, మెక్లగన్, మేయర్. ఆండర్సన్ (ఇండియా దొరతనమువారు) గార్లును సభకు వచ్చిరి.

రాజప్రతినిధిగారు ప్రారంభోపన్యాసము నొసంగిరి. రాజప్రతినిధిగారు వెదలిపోయిన పిమ్మట సర్ శంకరునాయుడు గారు రధ్యత వహించిరి. ప్రాథమిక విద్యకొరకు ధనము సధికముగ వినియోగించుట వలన దొరతనమువారు యన్నత విద్య నడ గించుచున్నారను నభిప్రాయము ప్రబలమండ చేయుట కేమి చేయవలెనను విషయమునుగూర్చి చర్చింపవలె ననిది. బంగాళా డైరెక్టరు హార్నెలు గారు మొదట ప్రసంగించిరి, మాధ్యమిక విద్యా పాఠశాలలో ఇంటర్మీడియటు వరకును బోధింపవలెననియు అది చాల ముఖ్యమనియు దనము చాలదనియు కల కొలదిలో 2 వంతులు మాధ్యమిక విద్యను 1 వంతు ప్రాథమిక విద్యకును వినియోగింప దగుననియు నుడివరి.

వాయవ్య సరిహద్దు పరగణాలో ప్రాథమిక విద్యకే హెచ్చుగ సామ్య కావలెననియు మాధ్యమిక విద్యకు కొంత సంతృప్తికరమగు ఏర్పాటు జరిగిన దనియు డైరెక్టరు రిచీగార్లనిరి.

బొంబాయియందు ధనము చక్కగా పంపకము చేయబడినది. ప్రాథమిక విద్య కచ్చిచ్చి సొందించుట కుపాధ్యాయులకు నేర్పుట వారి జీతములు హెచ్చించుట అవసరమని డైరెక్టరు కవ్వనగారు రనిరి.

చెన్నపురిలో ప్రాథమిక విద్యకు 2 వంతులను మామిక విద్య కొక వంతును వ్యయపడవలెననియు కళాశాలా విద్యకు గూడ ధనము కావలెననియు డైరెక్టరు ప్రో. గాడ్సేగారు రనిరి.

మధ్యరాష్ట్రములలో కళాశాలా విద్యావసరకతమెందు వాని నేర్పజచిన ప్రజలకు తృప్తిగలుగునని డైరెక్టరు మేయోగారు రనిరి.

ఆసాములో అన్నితరగతులకును ధనము కావలెనని అన్నిటిని మంచిస్థితికి తేవలెనని డైరెక్టరు కన్సింగ్టన్ హామగారు రనిరి.

పంజాబులో ప్రాథమిక విద్యావసరకతయే మెండుని డైరెక్టరు గాడ్సేగారు రనిరి.

బేహారు వారిస్థానస్థితి ఆసామువలెనే యున్నది; ఎంత సామ్రాజ్యము చాలదని డైరెక్టరు కెన్సింగ్టన్ గారు రనిరి.

సంయుక్త రాష్ట్రములలో కళాశాలా మాధ్యమిక విద్యావసరకతయే మెండు. అందు ఆర్జునకళాశాలకే ప్రెస్టు కళాశాలకంటె హెచ్చుగా నుండవలెనని డైరెక్టరు డి. బాఫోనూగారు రనిరి. ఆరట మాధ్యమిక పాఠశాలలలో సరిగ చేర్చుకొనుట లేదని పత్రిక లాక్ష్యపించుటనుగూర్చి శ్రేష్ఠత్వమును కోరించూ 100కి 33 స్థలకంటె హెచ్చుగ చేర్చుకొన వీలులేదని సర్ శంకరు నాయుడుగారికి సమాధాన మిచ్చిరి.

అంతటచర్చ జరిగినది. మొత్తముమీద వివిధ పాఠశాలలలో బాగుగానున్నవి ఎల్లరు నంగీకరించిరి. బర్మాలో మొక టివిషయము విశ్వవిద్యాలయ విషయమని డైరెక్టరు కన్వెర్సన్ గారు రనిరి.

ప్రాథమిక విద్య యిప్పుడున్న స్థితి నుపయోగకరముగ లేద మనియమును సర్ శంకరు నాయుడుగారు ప్రస్తావించిరి. బంగాళమున కేవల దేశభాష బోధన మామాదకరముగ లేదని హార్నిమగారు బోధపాఠశాలలు హెచ్చవలెననిరి. సహాయపాఠశాలలు సరిగ లేవనిరి. లీగారును బొంబాయిలో బాగుగానున్నదిగాని ఆంగ్లమునుకూడ నేర్పుట అవసరమని కవ్వనగారును చెన్నపురిలో దేశభాషలలో బోధింపవలెనను వాదము కార్యకారి కాదని ప్రో. గాడ్సేగారును మధ్యరాష్ట్రములలోను ఆసాములోను దేశభాషలయందువై ముఖ్యములేదనివారునుపంజాబులో దేశభాషలనే కోరెదరని గాడ్సేగారును లీహారురిస్థానలలో ప్రాథమికవిద్యను కోరెదరుగాని ఉపాధ్యాయు లేదని వారును సంయుక్తరాష్ట్రములలో దేశభాషాభిమానము మెండుని డి. బాఫోనూగారును నుడివరి.

పంజాబీ పటాలము

ఫోరీజాపురు, జనవరి 22:— పొరజనసభ డిప్యూటీ కమిషనరుగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగినది. రు 5000 లు విరాళములను రు 70 లు నెల చందాలును ఏర్పడినవి. ఇద్దరు అందరుగ్రామ్యు సేనలో చేరెద మనిరి.

స్థానిక వార్తలు

(-)-

జరుగబోవు సంగతులు.

ఫిబ్రవరి 6 మంగళవారము.

కాసనసభా సమావేశము

ఉద. 11 గం

చెన్నపురి ఆంధ్రసభ:—ఫిబ్రవరి 4 వ తేదీని

చెన్నపురి ఆంధ్రసభవారు చెన్న నగరపు మేజిస్ట్రేట్ జవది నలంకరించిన రావుసాహేబు కలవల రామానుజం శ్రేష్ఠి గారికి విందుచేయుదురు.

కోవల్లి హనుమంతరావు పంతులుగారు:—

ఆంధ్రభాషీయ కళాశాల ప్రధానోపాధ్యాయులగు కోవల్లి హనుమంతరావు పంతులు ఎం. ఎ., బి. ఎల్. గారు నిన్న రాత్రి కలకత్తా మెయిలులో చెన్నపురికి విచ్చేసిరి. భారతీయ పారిశ్రామిక పంచాయతి సభవారు వీరిసాక్ష్యము నపేక్షించిరి.

ఫోర్టు సెంటు జారి గజెట్టు.

(-)-

జనవరి 23 మంగళవారము.

డేవిడ్ థామసు చాడ్విక్కుగారికి ఆరు మాసములు క్రిమిలేజి ఫస్ట్ సెలవు రెండును గలపి స్పెషిక్ టక్కుర లేకయే సెలవీయబడెను.

ఎడ్వర్డు ప్రాన్సిస్ థామసుగారి కటులనే 7 మాసములు సెలవీయబడెను.

థామసుగారి స్థానమున ఎర్నెస్టు గ్రహముగారు నియమింపబడిరి.

ఎర్నెస్టు బార్నిసు ఎల్విసుగారు పింఛను తీసికొనిరి.

కలకత్తాలో బారిస్టరు

సి.ఆర్. దాసుగారిని రైలుబండిలో వాడ్లింగ్టన్ మున్నగు యూరోపియనులు కొట్టినందులకు చేయబడిన కేసులో ముద్దాయిలు తుమాపణకోరిరి. దాసుగారు రంగీకరించిరి.

యుద్ధములు

ఒకడు 20 లక్ష లిచ్చుట.

లండను, జనవరి 22:— ఓమను-చీనానాకా సంఘమువారు 20 లక్షలు బదులిచ్చిరి.

సంధిని నిరసించుట

లండను, జనవరి 22:— ప్రేక్షయూనియన్లు సభలో హాజ్జిగారు నడుపుచు ఆకాలపు సంధి కూడవలయు కడవరకును పోరకలెననియు నుడివరి.

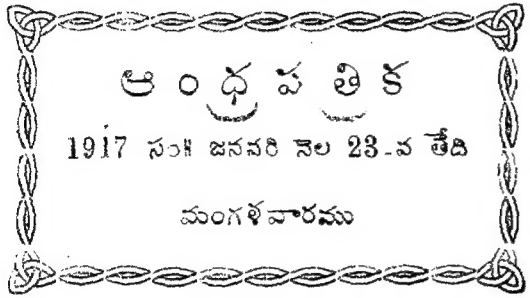
బ్రిటిషు సామ్రాజ్యసభయందు భారతీయ ప్రతినిధులుగ సర్ ఎస్. పి. సింహా, సర్ తేయ్యు నెహ్రు, బికనీరు మహాగజా గార్లును రాజప్రతినిధిగారు నిమిమించిరి. మొదట ఇండియా మంత్రిగారికి సహాయ మిస్తరే నని ఇంగ్లాండు దొరతనము వారికి; కాని ఇటీవల సంస్థానాధి పతులలో నొకరు కూడ నుండవలెనని వ్రాసిరి గాన బికనీరు మహారాజుగారి పేరుకూడ లేజుపబడినది. మహాగజాగారు రంగీకరించిరి.

ఒంగోలునుండి ఒకవిశేషము వ్రాయుచున్నాము:—

ఒంగోలునందు ఆమెరికను మిషనరీవారిచే నూతనముగ కట్టబోవుచున్న ధర్మవైద్యాలయము నావరణములో నున్న స్త్రీత్తు ద్వారమునకు జిల్లాకలెక్టరు డేవిసుగారి యాధిపత్యముక్రింద ఆమెరికాదేశమునుండి వచ్చిన యొక నాగీమణి శంకరాపన నుహాన్తనము జరిపిరి. బేకరుగారు దోయులు లేనకామ్యము నకు తొడ్చడి నాలుగు వేల రూప్యములు విరాళముగ నిచ్చి సంతులకు సంతసించి, అంత గొప్పమొత్తము నుదారతతో బీదవారయినను నర్పించినందులకు వందముల నర్పించిరి. కాని కలెక్టరుగారు భారతీయులు చేసిన సాయము వారి భాగ్య స్థితినిబట్టి చూడ బహుకొద్దిగ నున్నదని వచించిన పలుకులు చాలనుండికి రుచించినవి కావు. డిప్యూటీ మునిసిపు కొండపల్లి కల్యాణస్వామిగారు స్వాధ్యాయముతో దేశమునందు పాశ్చాత్యసహకారము చేయుచున్న లాభముల గురించి తననందము ఉపన్యసించిరి. అంత సభ ముగిసినది.

విషయానుక్రమణిక.

జాబులు	2
విజయనగరము కళాశాల వర్ధిల్లి	3
పారిశ్రామిక పంచాయతినభ	4
స్థానిక వార్తలు	5
ప్రధాన వ్యాసము	
దేశభక్తి	6
వార్తలు-వ్యాఖ్యలు	7
విరోధానుభవసంగ్రహము	
విశేష తంత్రీవార్తలు	8
దేశీయ తంత్రీవార్తలు	9
ఇంగ్లీషు సంతివార్తలు	10.11.12

దేశభక్తి.

“వ్యవస్థాత్మక పరిష్కారము మేకం కరణం ప్రజా.”

మానవులకు సుఖములను బడయుటకును సద్గుణములను బాటుటకును పరమార్థమును సాధించుటకును భక్తి పరమసాధనము. సాంఘిక నుతరాజ్యము జీవనములకు మానవులకు భక్తి సకలార్థసిద్ధికి సాధన మగుచున్నది. సంసారసాగరమునందు భక్తి కుటు బబాంధవ్యమును పవిత్రవంతము చేయుచున్నది. పితృభక్తి పితృసుతులకు గల సంబంధమును పవిత్రవంతము చేయుచున్నది. నిరుపమానమైన శ్రీరామచంద్రుని పితృభక్తి సంసారబాంధవ్యమునకు దివ్యబాంధవ్యము నాపాదించినది. ఇతిభక్తి సతీపతులకు గల సంబంధమును ప్రేమామయము చేయుచున్నది. అనన్యమైన సావిత్రీదేవి ఇతిభక్తి సాంసారికధర్మమునకు దివ్యప్రభావమును గలిగించినది. దైవభక్తి మానవులకు దైవవిభూతులను నొడగూర్చుచున్నది. కుచేల రామదాసాది భక్తాగ్రేసరుల భక్తి సంసారమును స్వర్గవాసమును చేయజాలినవి. దేశభక్తి ప్రజాదేశములకు గల బాంధవ్యమును సుఖకరము చేయుచున్నది. ప్రతాపసింహాదుల దేశభక్తి వనసీమలను దివ్యసాధనములను జేయజాలినది. భక్తి ప్రభావమును గ్రహించుటకు భక్తులు మాత్రము సమర్థులు. భక్తి భాజనము సంసారమైనను దైవమైనను దేశమైనను భక్తి సందర్శనమునకు ప్రేమ సేవత్యాగము సాధనములుగ నున్నవి.

ప్రయాగయందు శ్రీమతి సరోజినీదేవిదేశభక్తిని గురించిచేసిన బోధ దివ్యముగ నున్నది. ప్రేమ ర్మనము దైవసందర్శనము మాతృభూమిసందర్శనము మానవులకు తరణోపాయములు. ఈ త్రిరూప సందర్శనము వలనను మరుజడు పశుభావమును వదలి నరభావమును నాగాయణభావమును వహించుచున్నాడు. లోకవికాస మంతయును ఈ త్రిరూపసందర్శనమునం దిమిడి యున్నది. పత్రివ్రతలు భగవద్భక్తులు దేశభక్తులు భక్తిపరతంత్రులై లోకకల్యాణమునకు దోడ్పడిన విధమునకలదేశచరిత్రములందును గోచర మగుచున్నది. ప్రేమసందర్శనము దైవసందర్శనము కేవలము వ్యక్తికి మాత్రము సంబంధమును గలిగి యుండును. మాతృభూమిసందర్శనమునం దఖండమైన మాతృదేశము గోచరమగుచుండును. మాతృదేశ

సందర్శనమును జేయజాలిన పురుషుడును యువతియును భారతమాతసంతతికి జెందదగి యున్నారు. దేశభక్తిసంజాతమైన ప్రేమ సేవ త్యాగము వ్యక్తి యందు గాకను సామూహికమున సమన్వయము నొందుచున్నది. దేశభక్తులు జాతీయాభ్యుదయమును గోరుదురు గాని స్వార్థము నపేక్షించరు. దేశభక్తులకు హిందూమహమ్మదీయభేదములేదు. బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతర భేదము లేదు. భారతీయులు చిరకాలానుభవ నిర్మితం బైన ప్రేమపాత్రమునుండి దేశభక్తిని గ్రోలనలసి యుండును. జీవనయమైన ప్రేమపాత్రయం నొకముఖమున కమలము ఒకముఖమున చంద్రకళ ఒక ముఖమున అగ్ని ఒక ముఖమున భూలము నుద్రితము అని సరోజినీదేవి చూపిన నిదర్శనము. భారత జాతీయ భావమును చక్కగ దెలుపుచున్నది.

భక్తిరసామృతభరితమైన పాత్రనుండి భిన్న జాతులవాగు భక్తినిగ్రోలి ఆరాధనదీక్షను వహించవలయును. భక్తినిగ్రోలుటకు సమయ మాసన్నమైనది. పోయిన సమయము తిరిగిరాదని లోకానుభవమువలన విదిత మగుచున్నది. హిందూదేశమునందు త్రివేసింగమమే కాకను అనేకవేసింగమ మగుచున్నది. అన్ని నదాలకు సంగమ మేర్పడినపుడు భక్తిమయమైన సంయుక్తభారత జాతీయ ప్రతాప సాగరము ఉప్పొంగును. “నే నీవిధముగ మాతృదేశమును జూచుచున్నాను. మీరును జాతిభేదములను శాఖా భేదములను మరచి మీరొక జాతినారముని లోకమునకు ప్రకటించినపుడు మీరును మాతృదేశము నీవిధమున జూడగలరు. మనము పరాధీనులనును భ్రమచులను బాధించుచున్నది. మరయత్నము జయిని నిర్బంధించగలవా రెవరుగలరు? మీ సంకల్పకు మీరు కారకులు. మీ కన్నుల గంతలకు మీరు కారకులు. మీ స్వత్వములను మరచుటకు మీరే కారకులు. మహాజనులారా నాకును ఈ శ్ఛితి సిగ్గుపాటును గలిగించుచున్నది” అని సరోజినీదేవి యుపదేశించిన యుద్దేశపూరితములైన వాక్యములు రాల్లనమునను కరగించి దేశభక్తి గంధవాసితములను జేయగలవు.

భక్తిభరితమైన సరోజినీదేవికి ప్రేమారాధనము సమగ్రమైనభక్తి భిన్నరూపములుగ దోచుట యందు వింతలేదు. మహాత్ములకు సమబుద్ధి సహజముగ గలుగుచుండును. దేశభక్తియందు ప్రేమారాధనములు ప్రత్యక్షముగ గోచరమగుచుండును. దేశభక్తియందు ప్రేమసేవారూపమునుదాల్చును. సేవ త్యాగపరిశోధితమై మహాదయమునకు మహారూపసందర్శనమునకు దేశభక్తి సందర్శనమునకు సోపానము గాగలదు. భక్తిభరితులై ఈ భావములను మననము చేయు మానవులు సరోజినీదేవి గంభీరముగ దెలిపిన భావార్థమును గ్రహించి ఆభక్తురాలి పవిత్రవాక్యములను సంస్మరింపగలరు.

“నేను లోకమునందు నా మాతృదేశ రక్షణమును బూనెదను. దేశగౌరవమును గాపాడెదను. ప్రజాక్షేమమునకు పాటుపడెదను. దేశసేవను జేసెదను. మాతృదేశ గౌరవతాకమును ధరించెదను. ఇది భగవంతుడు నాకు ప్రసాదించిన మహాద్యాగ్రము.”

శ్రీ కృష్ణుడు కురుక్షేత్రమునందు బోధించిన భక్తిధర్మమును గ్రహించి పార్థుడు విజయమును బడసెను. అనన్యమైన భక్తి మానవుల సకల సంస్థాపనలందును కామ్యాభిధికి సాధన మని సరోజినీదేవి చేసిన బోధహృద్యమై ఆరాధన యోగ్యముగ నున్నది.

ముద్రణాలయ శాసనము.

పత్రికా ప్రచారకులకును ముద్రణాల యాధిపతులకును 1910 వ సంవత్సరపు ముద్రణాలయ శాసనము కంత పాశమువలె నున్నదను విషయము అనుభవమువలన తెలిసి యున్నది. ఎపు డేకారణమున ముద్రణాలయ శాసనము పాలకుల కటాక్ష వీక్షణమునకు పాలగునో తెలియదు. స్వేచ్ఛాప్రియత్వమునకు నిలయుమైన బిటీషుసామ్రాజ్యమున కీ శాసనము కళింగమును గలిగించుచున్న దని విజ్ఞుల మతము. ఆ శాసన ప్రతిబాధకమును తొలగింపుచుని జాతీయమహాసభ మొక్క చెన్నపురి రాష్ట్రపు ఉపసంఘమువారు శ్రీ మేముగ్ధుడు ప్రభువున కొక విన్నపమును సమర్పించిరి. శాసనమును నిర్మించెడి కాలమునందు శాసననియమములు స్వేచ్ఛులకును రాజద్రోహులకును నన్య యియినని పాలకులు అభయపాస్త్రము నిచ్చిరి. అప్పుడు గల ముద్రణాలయములకును పత్రికలకును శాసననియమములు అన్యాయించవని సర్ హార్బర్టు రిస్సి సర్ సర్వేంద్రప్రసన్నసింహ తెలిపి యుండిరి. రక్షకధనమును కోరినపుడు రక్షకధనమును వశము చేసికొనినపుడు దోషారోపణకు సాబంధించిన విషయములు తెలుపబడునని సింహ గారు చెప్పి యుండిరి. పోలీసు వారికి శాసనప్రయోగమునందు ప్రమేయ ముండదని తెలిపి యుండిరి. కాని న్యవహారమునం దీనియమము లేవియును గమనింపబడలేదు.

ముద్రణాలయము 1867 వ సంవత్సరపు శాసనము ననుసరించి నిజ్జప్తు చేసినను స్థలము మోచును యాజమాన్యము మారిననుతీరిగి శపథముచేయుట యననర మగుచున్నది. శపథమును జేయవలసి వచ్చినపుడు క్రొత్త ధరావతును అధికారులు కోరుట కవకాశములు గలుగుచున్నవి. గూఢచారుల రిపోర్టులు ప్రాతముద్రణాలయములకు కష్టమును గలిగించినవి. క్రొత్తపత్రికలను క్రొత్త ముద్రణాలయములను ఈ శాసనము బహూరాక్షసి వలె నావహించినది. కామేడు పత్రికకును న్యూ ఇండియా పత్రికకును గలిగిన దుష్పథము విజ్ఞాపకులు విశదము చేసిరి. రుజువుభారమును పాలకులు దోషారోపితులైనను మోపుటవలనను దోషారోపితుడు నిర్దోషత్వమును స్థాపించవలసి యుండును. రాజద్రోహమే కాకను ద్వేషాభిమానములును రాజద్రోహమునందు చేరియున్నవి. “దోషారోపితులకు రుజువుచేయుట కవకాశము లేవు. ఏవార్థాపత్రిక మైనను చేసినఖండనము ద్రోహమని నిర్ణయించుటకు వీలుగలదు. వార్థాపత్రిక నణగద్రొక్కుటకు వీలుగలదు.” అని న్యాయమూర్తి సర్ లారెన్సు జెప్పి స్పష్ట ప్రాసీయుండెను. న్యూ ఇండియా కేసునందు న్యాయమూర్తులు ముగ్గురు వేర్వేరుగ నభిప్రాయములను నిర్ణయించిరి. పాలకులకు హెచ్చరిక నియ్యవలసిన విధి లేదని యును శాసనమును ఇట్లమువచ్చినటులు ఉపయోగింపవచ్చుననియును వార్థాపత్రికా ప్రచురణము ముద్రణాలయనిర్వహణము దుర్భరముగ నున్నదని యును కార్యనిర్వాహక శాఖ మొక్క నిరంకుశాధికారము పత్రికాస్వాతంత్ర్యమునకు భంగకరమని యును న్యాయమూర్తులు వారి తీర్మానమునందు ప్రాసీయుండిరి. న్యూ ఇండియా కుండి తిరిగి ధరావతునుకోరుట న్యాయవిరుద్ధమైననకార్యనిర్వాహకాధికారుల ఆజ్ఞను మార్పుటకు తమ కధికారము లేదనియు న్యాయమూర్తులు తెలిపియుండిరి. న్యాయమును కలిగించుట న్యాయమూర్తుల విధియై యున్నది. పాలకులయొక్క న్యాయశాఖకు సంబం

ధించినది; కార్యనిర్వాహక శాఖకు సంబంధించినది; నిర్ణయించుటకు విలులేకుండును. ఇన్ని యసంగతములతో గూడిన శాసనమును రద్దుచేయు మని రాజప్రతినిధికి చెన్నపురి రాష్ట్రోపసభులు విన్నపమును బంపుట సమాజసముగ నున్నది. రాగల మాసమునందు వార్తాపత్రికాసంఘము సముతమొక విజ్ఞాపనప్రకటనను సమర్పించుటకై ఏర్పాటులను జేయుచున్నది. రాజప్రతినిధి ప్రతికలకు ముద్రకాలయములకు కంత పాఠమువలె నున్న యీ శాసనమును రద్దుచేసి ప్రజల కృతజ్ఞతకు పాత్రులగుమరని నమ్ముచున్నాము.

(0)

సామ్రాజ్యశాసనసభ్యుల విన్నపము.

సామ్రాజ్యశాసనసభ్యుల విన్నపమును సింహస్థాయి ప్రభువు నిరాకరించినను ఇన్వెస్టరును రివ్యూప్రతికవంటి ప్రతికలు ప్రకటించుట శుభమాచకము. హైందవులు సిద్ధాంతము వందు బ్రిటిషుసామ్రాజ్యప్రజలైనను వ్యవహారమునందు వారిదశ హేయము. హైందవులుసామ్రాజ్యముయొక్క విషయదశయందు చేసినసహాయమునకు మాపిరగ్ధక్తికి బ్రిటిషుప్రజలు కృతజ్ఞతను తెలుపవలయును. ఆస్త్రియనులు స్థాపులు మొదలగు వారివలె ఆంగ్లేయులు హైందవులను పాలించుచున్నారు. తియ్యోమాటలను చెప్పట గలదు గాని క్రియలేదు. హైందవవాదప్రతికల కష్టస్థితి దీనికి నిదర్శనము. స్వేచ్ఛాప్రియులైన బ్రిటిషు పరిపాలకులు మాపుచున్న నిరంకుశాధికారము నిండ్వాము, హేయము. హైందవులు కోరెను సంస్కారములందు రాజద్రోహము లేదు. బ్రిటిషు వైద్యము లేకపోయినను హైందవులు నిత్యమైన రాజభక్తిని ప్రకటించిన విషయము పరమసంతోషాత్ములైనను హైందవుల పట్ల విశ్వాసమును గలిగించగలదు" అని ఇన్వెస్టరు రివ్యూప్రతిక వ్రాసినది. ఈభావమును అధికారులు గ్రహించుట సమంజసము. ఇట్టి భావములను బ్రిటిషు ద్వీపములందు తలటను వ్యాపింపజేసి మహాదాంధోళియగు గలిగించుట మన యభిప్రాయముల బడయుటకు సాధనము. హైందవులు రాజ్యాంగ సంస్కరణములకు ప్రభుత్వక్తి ప్రతిఫలముగ గోరుటలేదు. భారతీయులు వారి ప్రత్యేకాధికారమునకును స్వయంవి కాసమునకును సంస్కారములు నియతమైనస్వత్వము లని నమ్ముచున్నారు.

బ్రాహ్మణేతర సంఘము.

బ్రాహ్మణేతర సంఘములు గలిగించిన ఆదివారము సాయంత్ర తొండవండలము పాఠశాలయందు దొక సభను జేసిరి. శిష్టానము మొదలియగు గారు అధ్యక్షతను వహించిరి. దివానుబహదూరు కేశవశిర్డీగారు బ్రాహ్మణేతరయును హైందవ జాతికి జెందినవా రనియును స్వకీయ సంఘాభ్యుదయ మితర సంఘముల యభ్యుదయమునకు ప్రతిబంధకముగ నుండజన దనియును వారి యుద్దేశములతో నొకటి రెండు విషయము లందు తప్ప తా మేకీభవించు చున్నామనియును తెలిపెను. త్యాగరాజుకెట్టిగారు కొన్ని కారణముల వలననీయుద్యమ మన సరమైనదనియును నెలదినులలో 86,000 రూప్యములను జరు చేయగలిగినదనియును ఆంగ్లేయనికప్రతిక మాసాలమునుండి యును వారంభింపబడు వనియును ఆంధ్ర, ద్రవిడప్రతికలును ప్రారంభింపబడు వనియును బ్రాహ్మణేతరుల వికాసమునకు దోడ్పడుట సంఘాదేశ్త మనియును సంఘమునకు లక్షరూప్యముల మూలధన మవరకాలముననే సమకూడగల దనియును తెలిపెను. కందస్వామి కెట్టిగారు స్వరాజ్యాదర్శము వాంఛ నీయమైనను బ్రాహ్మణుల పరిపాలనముకంటెను యూరపీయ సుల పరిపాలనము శ్రేష్టతరమనియును యూరపీయములు బ్రాహ్మణులకు శత్రువులైనను బ్రాహ్మణేతరులకు శత్రువులు గారనియును బ్రాహ్మణేతరులు ఆంగ్లేయులను ఆంగ్లేయ పాలనమును ద్వేషభావముతో జూచుట లేదనియును తెలియ జేసెను. బ్రాహ్మణేతరులు బ్రాహ్మణేతర సంఘాభ్యుదయ ముకై పాటుపడుటవలన దేశమునకు లాభము గలుగగలదు. ఈగ్నానూయ భావములతో జేయబడు ప్రయత్నములవలన నెవరిని లాభము గలుగదు. కందస్వామి కెట్టిగారు ఆంగ్లేయులను ప్రేమించుటయందు వింతలేదుగాని బ్రాహ్మణులు ఆంగ్లేయులను ద్వేషించుచున్నారనుట అతిపాహసము. బ్రాహ్మణేతర సంఘము పేరసంఘసలె క్రియయందును భావము నందునలె కార్యములందును 4 కోట్ల బ్రాహ్మణేతరుల పురోవృద్ధికి లాభమునకు దోడ్పడిన బ్రాహ్మణులును సంతసించ గలరు. నామగూట్ల బ్రాహ్మణేతరుల క్షేమమునకై పాటు పడవన్న సంఘము మాతృభూమియొక్క దీననలను బడయ గలదు.

సర్వసామ్రాజ్యసభ—భారతీయ ప్రతినిధులు.

ప్రతి మాసాలమున సమావేశము కాబోవు సర్వసామ్రాజ్యసభలో ఇండియా కార్యదర్శి ఛేంబర్లకు గారికి సలహాకొను గుటకయి సర్ సర్వేంద్రప్రసన్న సింహగారును, సర్ జేమ్సు మెన్రెసుగారును నిర్ణయింపబడిరి. ఇండియా గవర్నమెంటు వారి సలహావిధి స్వదేశ్ సంస్థానాధీశుల ప్రతినిధిగ నుండుట కయి బికనీరు మహారాజుగారిని కోరగా వారంగీకరించిరి. సింహగారు బొంబయిలో జరిగిన దేశీయసహాధికారులకు నుండిరి. సుప్రసిద్ధ న్యాయవాదులు. ప్రభుత్వమువారికి గాని "మదరాసు మెయిలు" మొదలగు ప్రతికలకు గాని ఎట్టియా డ్లే పణమును లేనట్టి వాడు. ఈ నియామకము భారతీయులకును నిరాడోగ పడి యున్నది యని చెప్పవచ్చును. సింహగారు సభలో భారతభావపు మామూలను తీర్చుదృష్టితో గాపాడ గలవనియు, భారతదేశముల వాంఛియులను సక్రమముగ నివేదింప గలవనియు చెప్పుట కధ్యంతరము లేదు. ఆంగ్లేయహైందవోద్ధిగ రెండవ ప్రతినిధిగ నుండవలయునని మొదటనుండియు వరుమనేయిచ్చారు. కాన మెన్రెసుగారికంటె మౌనము మహాకరుండనియు జెప్పవచ్చును. ఈసామగ్ధియ క్యరహారములో ఏవిధముగ మొదట చిక్కుకొనినో మన మెఱుగముగాని సర్ జేమ్సు మెన్రెసుగారు భారతీయుల తృప్తిలమొదమొదటయండియు సామధూతి కలవా రనియే పేర్కొని గాంచి యున్నారు. సంయుక్త రాష్ట్రముల లెక్కటివెంటు గవర్న గయనకరువారే ఆయన చేసిన కొన్ని పనుల సహాకముగ నున్నను మొద్యము విధ భారతీయుల గౌరవమును సంపాదించివారనిమాత్ర మనక తప్పదు. సర్ జేమ్సుగారు సర్వ సామ్రాజ్య సభలో సర్. ఎస్. పి సింహా గారికి మడచెయ్యగ వండి పని చేయ గల ర ని నిశ్చయించుచున్నారు. బికనీరు మహారాజు గారు స్వదేశాధీశుల పక్షమున పేర్కొనబడినను, హిందూదేశము సర్వసామ్రాజ్యములో నేయున్నత స్థానము వాక్రమించుకొన వలయునో ఆవిషయమును మనదేశమును మహారాజులయినను కాపులయినను వారికి భేదభావమే లేదుగాన ప్రేమహారాజు గారు సింహాగారి వాదములను మరొక బలపఱచెద రనుట మన సందేశము లేదు. మొద్యముగాద నీ మాకు నియమ కములును సంరక్షి కరముగ నున్నది.

గౌరవ విరుదముల నిరాకరించుట

మొన్న లక్నోలో జరిగిన దేశీయ మహాసభాహోద్య సభాధ్యక్షులగు పండిత జగన్నాథరావుగారికి జనవరి 1 వ తేదిని బ్రచురింపబడిన గౌరవ విరుదముల పట్టిలో రావు బహదూరుపదవి యొసంగబడెను. ఈ గౌరవము తన కవ సరము లేదని జగన్నాథరావుగారు నిరాకరించెను. బొంబయిలో సుప్రసిద్ధ శత్రువైద్యుడగు భాజీకరు ఎఫ్. ఆర్. సి. ఎస్. గారి కొసంగబడిన రావుబహదూర్ గౌరవమును ఆయన యంగీకరించలేదు. భాజీకరుగారు బొంబయిలో నొక యుద్ధ వైద్యాలయమునందు డిక్టర్ రమ్మిడి పున్నుకొనక శత్రు చికిత్స ననేకమంది వైరులలవడేసి కీర్తి నహించుచు న్నారు. తన ప్రభుభక్తికిని, దేశభక్తికిని గౌరవము లవసరములేదని భాజీకరుగారు మామించుట అనేకమందికి ప్రహళికరముగ నుండక పోదు. నిరుకు బొంబయిలో కోటి శ్రీయులును, దానకర్ణులునును సేట్సగోత్రం మూర్త్యాగోతుల దాసు గారు సర్ (వైట్ హుడ్) ఆరు బిరుదాంకితము వల దనిరి. కీర్తిశేషులును దెహరాంజీ చులభారీ, గోపాల కృష్ణ గోఖలేగారు ఈ వైట్ హుడ్ నే బొంబయి గవర్నమెంటు వారిచ్చెదమనినను పున్నుకొనలేదు. ఈ దినములలో మాతృ దేశ్ నేనను, ప్రభుత్వనేననుజేయువారు జలబుచ్చుదముతో సమయము ఈ గౌరవముల కాశేషడక నేనానందముకొఱకయి యే జేయుచుండుట, భారతీయులలో స్వాత్యగౌరవము అధిక ముగ వృద్ధియగుచున్నదని మామించుచున్నది. మాతన సంవత్సరాదిని, సార్వభౌముని జన్మోత్సవదినమునకును కొండంత ఆశీలతో ఎరుగుదామదుండు దేశభక్తులకును; గోఖలే, సగోత్తర, మలభారీ, భాజీకరులకును వాస్తవతాతరమ్య మెట్లు పరిక్షించినను, కనబడుచునే యుండును గదా? చాలమంది బిరుదాంకితము లనగనే మహాప్రసాద మని. అంగీకరించుచుండుటచేత సర్కారువారును గౌరవములను ప్రమరింపక పూర్వము వానిని పున్నుకొనెదగా యని గ్రహితలను యడుగుటలేదు. అందుచే నిట్టి యనందకృములపద్మదప్పుకు తలస్థించుచున్నది. ఇంకొక వివరతమును గలదు. పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరులు ఫోర్మెన్లు ఆఫీసులు మొదలగు ఉద్యోగుల కొసంగబడు రావు బహదూరు, రావు సాహెబు, రాయసాహెబు కితాబులు

వార్తలు, వ్యాఖ్యలు.

కోరెను, అటువంటి హోదాములు మరొకొన్ని యును సంయుక్త రాష్ట్రము (బ్రిటిషుదేశముల) నుండి వైదేశముల కుండుచు చేయబడవని బహిష్కరింపబడెను. బై నెన్నుకొనిన పక్షమున హిందూదేశమున కుండుచు చేయవచ్చును. రక్షకులారాష్ట్రమున నేయే కం నెనెలనుండి ఈరకును తెప్పించుకొనుచున్నా కోరకం నెనెల పేర్లను స్పష్టముగ తెలుపవలెను.

"మూర్ఖనిమిత్తు" యంత్రంగమువారు సంయుక్త రాష్ట్రము (బ్రిటిషుదేశముల) నుండి సాధ్యమైనంతవరకు తగవులకుల యెగురులని తల్లింపగోరిరి; గనుక డబ్బాల్లోనుండు కొరకూనె ఖరీదు హెచ్చింపబడినది. రెండునెట్టాలకు 10 ఆకాలకుండు ఖరీదు హెచ్చెను. డబ్బాల్లోలేని నూనెమాత్రము యథాప్రకారముననే యమ్ముబడును.

గోదావరి జిల్లా, రాజోలు తాలూకా యందలి గామలో గ్రామము ఏప్రిలు 1 వ తేది నుండియు యూనియనుగ సరిగ నెంపబడుటకు గవర్నరుగా రంగీకరించిరి. ప్రస్తుతము యూనియను పంచాయతీసభలో 8 గురు సభ్యులు మాత్ర ముండెను. పన్నులరకములు చేయుచు గుమాస్తాగా పని చేయుట నెలకు రూ 12 లక్షమువిధ నొకగుమాస్తా నుండుట కమరుతింపబడెను. యూనియనునందలి యేయే యిండ్ల కంటెంత పన్ను విధింపవలయునదియు జిల్లాబోర్డువారు ప్రకటించవలయును.

ఆహారపదార్థములు ప్రియగురుకు నలక నెలకు యున్న దిమాసాయలకు తక్కువ జీతము వచ్చెను యూరప్యాల కొంతవచ్చు నెలకు ఉద్యోగముల కీ నెలకు మాత్ర మీకైంది విధమున "కన్నెను" నీను బడెను. గంజాము, గోదావరి, కృష్ణ, గుంటూరు, మదరాసు, తంజావూరు, తిరునల్వేలి, చిలకూరు, దక్షిణకన్నడము, నీలగిరి జిల్లాలో నెలకు రూ 18 లకు పై బడి రూ 30 లకు తక్కువ జీతమునందుండు వారలకు రూ 30 చొప్పునను రూ 16 లకు తక్కువ జీతమునందుండు వారలకు రూ. 1-8-0ల చొప్పునను "కన్నెనును ఎలవెన్ను" జీయవలెను. విశాఖపట్టణము, కర్నూలు, కడప, నెల్లూరు, చెన్నలెల్లూరు, దక్షిణఆర్రాటు, చిత్తూరు, ఉత్తర ఆర్రాటు, కోయంబుత్తూరు, తిరుమనావల్లి, మధుర రాయ నగరములందుండు వారలకు మొదటి తరగతి వారికి రూ 2 ల చొప్పునను రెండవ తరగతి రూ 1 చొప్పునను "ఎలవెన్ను" జీయవలెను. రూ 5 లకు తక్కువజీతము గలవారలకు ఎట్టుయిన వారితోకము రూ 6-8-0 లకు వచ్చువట్టు "ఎలవెన్ను" జీయవలెను. పై జిల్లాలోనుండు దొరతల్లి పైడిలకును "ఎలవెన్ను" జీయవలెను. ఈ నెలకేకాక ఇంక మరొకొన్ని నెలల వరకీ "కన్నెనును" నీయవలసియున్న పిబ్రవరి 15 తేదిలోగా ఆరంగిలిరి చెని న్యూ బోర్డువారు తెలుప బాధీకులు.

తమనూజ మాన్యముక్రిందనుండు ప్రాథమిక పాఠశాలలలోని ఉపాధ్యాయుల కధికజీతము నిచ్చుటకును, క్రొత్త పాఠశాలలతెరుచుటకును, ఇప్పుడున్న ఉపాధ్యాయుల సంఖ్యను హెచ్చించుటకును జిల్లాబోర్డులకును, పురపాలక సంఘసభలకును రూ 1, 17, 978 లకు దొరతనమునూ కాంక్షను చేసిరి. తెలుగుజిల్లాలోని (1) జిల్లాబోర్డులకు, అనంతపురము రూ. 885 లు; ఉత్తరఆర్రాటు రూ. 8,776 లు; దక్షిణ ఆర్రాటు రూ. 6,168 లు; బళ్లారి 483; చెన్నలెల్లూరు రూ. 941 లు; కోయంబుత్తూరు రూ. 523 లు; కడప రూ. 479 లు; గంజాము రూ. 8995 లు; గోదావరి రూ 18, 170 లు; గుంటూరు రూ 7000 లు; కృష్ణ రూ 15,943; కోరాపుట్టి రూ 337 లు; కర్నూలు రూ 734 లు; నెల్లూరు రూ 6,585 లు; విశాఖపట్టణము రూ 7,623 లు; (2) పురపాలక సంఘములలో, నాశియంబాడి రూ 242 లు; నెల్లూరు రూ 1,410 లు; వాలానాపేట రూ 93 లు; కడపరూ రూ 1079; కడప రూ 79; శ్రీకాకుళము రూ 76; కాకినాడ రూ 810 లు; రాజుపేటరూ రూ 644; తెజవార్ రూ 475 లు; ఎల్లూరు రూ 611 లు; మనెలీ పట్టణము రూ 83 లు; కర్నూలు రూ 526; దిండిగల రూ 120 లు; భీముని పట్టణము రూ 75 లు; విజయనగరము రూ 456 లు.

మానసియ సభ్యులకు జగన్నాథరావుగారు భాజీకరు వారిని, సుప్రసిద్ధ వైద్యులగు భాజీకరు బోటివారిని కొనుగుట బహు స్వల్పమని దోచక పోను. శాసన సభాసభ్యునికి దివాన్ బహదూరు గౌరవమునకో, సి. వి. ఇ. గౌరవమునకో తక్కువగాకుండ నొసంగునట్లు (ఇయ్యదలచినప్పుడు) నియమ మేర్పడుట మంచిది. శాసన సభ్యులను పోలీసు సర్ ఇన్ స్పెక్టరులతోకట్ట గట్టిసహాకారము నొసంగుట కొంత చిన్నతనముగ నుండకపోదు.

విరోధ మహాసంగ్రహము

(రైతుల 5 జనీ.)

ఇంగ్లండు

లండనునగరమున యంత్రశాల ప్రేలుట.

లండను, జనవరి 22:— ప్రేలుటకుగల కారణమును గూర్చి గాఢ పరీక్ష జరుపబడుచున్నది. ముం దిట్లు జరుగకుండుట కేవలనమానవ లాసరించినవానిని నిర్ణయముగ ననుసరించెదరు. అగ్ని ప్రమాదమువలననే ఇట్లు చాలవోట్ల ప్రేలుట తటస్థించినది. అంతకంటె నాందోళ పడదగిన కారణ మింకొకటి లేదు. ఇంకను నెలకు 4000 మంది క్రొత్తపనికత్తెలు ఆ యంత్ర నిర్మాణమునకు కావలెనని అడిసనుగారు మాన్వను మందిరమున సుడిచిరి.

యంత్రశాలలో ప్రేలుట.

లండను, జనవరి 21:—లండనులో ప్రేలికద్రవ్య 96 మైళ్లలో నున్న కింగ్స్టన్ లోనివారికి గూడ వివరించినది. నిష్పపుట్టిన అగ్నిగంటకు ప్రేలికద్రవ్య పిమ్మట ప్రత్యాగ్నివంటి మంట లేచినది. వెంటనే తునకలు ముక్కలు-నలుసులు-కణములు మున్నగునవి వాయుమండలమున కెగిరినవి. దుర్వాసన పుట్టి పనుపురంగు కలిగినది. ఇంట్లు విరుగుట కూలుట 8 నిమిషముల వరకును జరిగినది. యంత్రశాలలో కొద్దిమంది మాత్రమే యుండుటచే నచట హెచ్చుమంది మృతినొందలేదు; గాని చుట్టుపట్ల చిన్నయిండ్లలో చాలమంది నివసించుచుండుటచే వారిలో చాలమంది చనిపోయిరి. మూడు ఫీపులలోని యిండ్లు పూర్తిగా నెలకదమైనవి, కూలిపోయిన గోడలనుండున నిరుదానమున వారిని బయటకు తీయుట చాల కష్టమైనది. అన్ని దారులకడను పోలీసువారిని ప్లెవలు కానిస్టేబులను చాలవోట్ల రులను నిలిపిరి. ఎట్లుతగులబడినదో బ్రహ్మభేద్యముగాని ఇటీవల నిష్పపుట్ల పెటెలను కొనివచ్చినందులకు చాలమంది పనివాండ్రువైని కేసులు చేయబడినవి.

రైలు క్రమాదము.

జనీ, జనవరి 22:— 7 వ తేదీన జరిగిన ప్రమాదము వలన 374 గురు చనిపోయిరి. 758 గురికి గాయములు తగిలినవి.

నౌకలను ముంచుట.

లండను, జనవరి 22:— నైలునీకోర్టు-స్కూనరు విలియమ - (బ్రిటను) పరవాబా (స్పెయిను) ఎస్పరాంగా ఆస్సు - మెరియెట్టాడి గిరొరెయా (నార్వే) నౌకలు ముంచబడినవి.

రెడ్వారుమైరు నౌక.

బ్యూనస్ ఆయెస్, జనవరి 20 :— ఈనెల 7 వ తేదీన పెర్నాంబుకోను వదలిన పిమ్మట రెండు దోపిడికాకుల తరిమినవి. వెంటనే అవి నానౌకను సమీపించినవి. 26 గురు జర్మనులు నౌకపైకివచ్చి వశపరుచుకొనిరి. మూడు నౌకలను ముంచుట నేను చూచితిని. ఆనౌకలు మునుగుచుండగ జర్మనులు సినిమెట్రాగ్రాఫు పటముల నెత్తిని కెప్టాను చెప్పెను.

బాల్బురుగారి లేఖ

లండను, జనవరి 19:—బాల్బురుగారి లేఖనుచూచి జన్మనులు నుండిపడుచున్నారు. బ్రిటిషువారి గర్వమునకును నిందలకును బెదిరింపులకును ప్రత్యుత్తరము కత్తియును టార్పెడో గొట్టమునుమాత్రమే నని కొలిసిస్పీజయిటంగుపత్రిక వ్రాసినది.

ప్రాన్సు

పరాసువారి ప్రకటనము.

లండను, జనవరి 22:—గతరాత్రి జర్మనులు తీవ్రముగ ఫిరంగులనుకాల్చి కేరియర్స్ అడవికి ఉత్తరమున మూలభావ ముడితట్టున తలపడిరి. రెండుసార్లు మేము ఫిరంగులనుగాల్చి వారిని తరిమితిమి. సెప్టరువారు ప్రాంతమున రాత్రి ఫిరంగులు కాల్చబడినవి.

మద్య విక్రయము.

లండను, జనవరి 21:—హెజ బ్రూకులో బ్రిటిషు సేనలున్నచోట మద్యమును విక్రయింపకుండ మిలటరీ పోలీసు శాఖవా రాజ్యాపించిరని పొరిసు విలేఖరి వ్రాసెను.

రుష్యా

రష్యావారి వాయువార్త

లండను, జనవరి 22 :— కో వెలు ప్రాంతమున శత్రువు లవస్థుండ మాంబించి రడ్డుమిరిన్స్కయాకు దక్షిణమున మా కందకముల లోనికి రాగా మా నిలువసేన వారినితరిమివేసెను. ఒయిటజు లోయలో వారిని నిరోధించితిమి. బాస్కరసులో మా జలాంతర్గాములు 1 స్టీమరును 9 స్కూనరులను ముంచెను.

ఇటలీ

ట్రెవాలీ విప్లవకారులు

లండను, జనవరి 22:—ఇటలీ సేన విప్లవకారులను తరిమి మరల 8 గంటలపేపు పోరి వారి నోడించెను. రెండుగోజుల లోను విప్లవకారులలో 820 మంది చనిపోయిరి. 1800 మందికి గాయములు తగిలినవని ఇటలీవారు తెలిపిరి.

బాల్కను

బ్రిటిషువారు నిరోధించిన గ్రీసు నౌకలు

లండను, జనవరి 22:— బ్రిటిషువారు 7 లక్షల టన్నుల గ్రీసు నౌకలను నిరోధించిరి. వీనికి టన్నుకు (డెడువెయిటు) 30 పిల్లింగుల వంతున ముజరా యిచ్చెదమని చెప్పిరి. లేకున్న వారు నౌకలను రప్పించెదరు. టన్నుకు 30-40 పౌనులవంతున ఫీమా చేయించెదమని దొరతనము వారనిరి.

గ్రీసువారు ఫిరంగులను ఫలో వెన్నును మార్చుటకు ఈ నెల 20 వ తేదీనుండి 15 దినములు గడువిచ్చెద మని మిత్రమండలివారు తెలిపిరి.

అల్బానియా రంగము.

లండను, జనవరి 21:—గ్రెమినిక్ ఉత్తరమున మెలెజీ ఆజ్రాను అల్బానియాలోని ఇటలీ ఆస్తికదళము వశపరుచు కొనెనని ఇటలీవారు ప్రకటించిరి.

తూర్పు ఆఫ్రికా

తూర్పు ఆఫ్రికా యుద్ధ వార్త.

లండను, జనవరి 22:— దక్షిణ రూఫిజీ టీబులలో శత్రువులను చుట్టుముట్టుట కేర్పరచ బడిన సేనలు చాల పని చేసినవి. మాసేన వెంబమెహరో యుద్ధ డెల్టాలో ప్రవేశించి శత్రువులను క్రిబంబాకు దక్షిణముగ తరిమెను. లువెంబీకి తూర్పున నున్న శత్రువులకు జనరలు వార్తెసుగారి సేన స్థాన భ్రష్టుమును కలిగించి మహంజి వంకకు తరిమెను.

జర్మనీ

ప్రిన్సు హెన్రికు నౌక.

ఫ్రాన్సు, జనవరి 22:— ఈనౌకను జీబ్రుజినుండి వదలిరి. ఇది యచటికి వచ్చినది.

ఆస్ట్రీయా

కొంటు టిజ్జాగారు.

లండను, జనవరి 22:— హంగరీ రాజ్యాంగసభలో కొంటు టిజ్జాగారిని గూర్చి సభ్యులు ప్రబలాగ్రహ భరితులై యుండిరి. కొంటుటిజ్జాను చంపినసే గాని సుధి మదరదని డిప్యూటీ చెప్పెను. ఫ్రెన్సుకెవెను హ్యూలరుగారువచ్చి ప్రిన్సు బ్యూలోగారికి సహకారిగా నున్నారు గాని ప్రిన్సుబ్యూలో గారు ప్రత్యేకముగ ఇటలీవారితో సుధి చేసికొనవలెనను ఆలోచన మాననందున అతనిని కనిపెట్టుటకే ప్రిన్సు కెవెను హ్యూలరు వచ్చియుండునని తెరనునుండి వార్త వచ్చినది. ఈస్టరు నెలపులలోపుగా సుధి మదిరిన ఇటలీ రష్యా దేశములవారికి ప్రత్యేకసదుపాయము కలిగింతుమని ఆస్ట్రీయా వారు మెడ్రిడులో రహస్యముగ సందేశములు నడుపుచున్నారు. జర్మనీలోకలసి రూపుమాపుకొనుటకు ఆస్ట్రీయా వారికి కొరికలేదని వారనిరి హేగునుండి యొకవిలేఖకుడు డెయిలీ ఎక్స్ప్రెస్సుపత్రికకు వ్రాసెను.

నీలిమందు వ్యాపారము

డిశంబరు నెలలో అమృతము అయోధ్య కాశీ నీలిమందు 598 పెట్టెలును, బంగాళము బేహారు నీలిమందు 70 పెట్టెలును, నవంబరు నెలాఖరుకు- అయోధ్య 325, బంగాళము 12. యూను నీలిమందు తోటల వారి ఎగుమతి బంగాళము 220 పెట్టెలును జరిగినది. మొత్తము అయోధ్య 924 బంగాళము 418. 1915 లో డిశంబరు నెలాఖరుకు 674-234 బంగాళమున పంట సుమారు 4000; అయోధ్యపంట 3230-రావల్పీసేన వి 1000- మొత్తము 4230- డిశంబరు నెలాఖరుకు అమృతము 924, నిలువ 3306 పెట్టెలు. ఒక పెట్టెకు 4 మణుగులు చొప్పున లెక్కచూచుకొనిన మణుగులుతేలును. డిశంబరు నెలాఖరుకు బంగాళము 3582. అయోధ్య 3306 అమృతమునకు మిగిలినవి. మరి 10 నెలలకు గాని క్రొత్తపంటరాదు. అంతవరకును వేరు సరుకులేదు. 1916 లో ఆగస్టుమొదలు డిశంబరు నెలాఖరుకు కలకత్తానుండి ఎగుమతి 6808, మణుగులు. 1915లో 4446. అన్ని బజారులలోను విడుదల హెచ్చినది. బ్రిటిషు ఆమెరికా దేశములలో చాల హెచ్చినది.

1916 ఆగస్టు మొదలు నవంబరు నెలాఖరుకు చెన్నపురి నుండి ఎగుమతి 11811 మణుగులును, 1915 లో 15931 మణుగులును, 1916 వ సంవత్సరమునపంట ఆలస్యమగుటచే ఎగుమతులు తగ్గుటకు కారణము గాననే అక్టోబరులో 1206 ను, నవంబరులో 8220 మణుగులును ఎగుమతియైనది. 1915 లో అక్టోబరులో 6251 నవంబరులో 5093 మణుగులు ఎగుమతి జరిగినవి. బ్రిటిషుదేశమునకు తప్పకత్తిగిన అన్ని దేశములకును ఎగుమతి హెచ్చినది. చెన్నపురి పంట నాణ్యముగ లేకుండుటచే బ్రిటిషువారికి పనికిరాదు. గాన వారు చెన్నపురిలో నిరుడుకొన్నంత హెచ్చుగ ఈమడుకొనరనితోచుచున్నది. వారిపుడు కలకత్తాలో హెచ్చుగా కొనవలెను. వారటులేచేసినది కలకత్తా ఎగుమతులవలన స్పష్టమగుచున్నది. ఆమెరికా ఈజిప్టు, రష్యా, జపాను, ఇటలీదేశముల వారు చెన్నపురిసరుకును విరివిగాగిరి. సమానధరకు కలకత్తాలోదొరకు సంయుక్త రాష్ట్రములసరుకు బ్రిటిషువారికి పనికివచ్చుటచే దానిని వారుకొనిరి. ఇప్పుడుఅయోధ్య కాశీసరుకు నంగు మంచికక్షునకు ధర గలిగియున్నది. కృత్రిమముందు విరివిగ వచ్చినవే గాని నీలిమందు ధర హెచ్చుగా తగ్గదు. యుద్ధము ముగియువరకును కృత్రిమపుముందు విరివిగ రావీలు లేదు. వచ్చిన ఆమెరికానుండియే రావలెను. అట్టివోనీకార్తిలో వారే హెచ్చుగా కొనిరి గాన నట్టి భయ మేమియును లేదని జే. ధామసుకుంపెనీమారను కంపెనీవారు కలకత్తాలో ఈ నెల 6 వ తేదీన ప్రకటించిన లేఖకు చెన్నపురి సామి వేంకటేశంపెరుమాళ్లు వేంకటాచలంపెట్టి కంపెనీవారు మామపంపిరి.

మదరాసు పాసెంజరు బండి పట్టాలనుండి తొలగుట.

వాల్తేరు, జనవరి 22:— చెన్నపురి నుండి వాల్తేరుకు పోవు పాసెంజరు బండి ఈ నెల 21 వ తేదీన తాడిపత్రి గూడెము నిడదవోలు స్టేషనులకు మధ్య 362 వ మైలును సమీపించుచుండగ కడపటిపెట్టెలు మూడును పట్టాల నుండి తొలగి ప్రయాణమున కభ్యంతరము కలిగినది. రెండవ తరగతి పెట్టెలోని ఒక స్త్రీకిని 8 గురు మూవర తగగతి ప్రయాణికులకును కొద్దిగా గాయములు తగిలినవి. 21 వ తేదీరాత్రి 1-50 నెలకు ధార సరిచేయబడెను. తరువాత వచ్చిన బండ్లు సరాసరిగ పోయినవి. ఈబండిలో ప్రయాణము చేయుచున్న డిప్టీ కత్తెరు యు. రామారావుగారు సురక్షితులైయున్నారని నిడదవోలునుండి యొకరు వ్రాసిరి. ఎవ్వరికిని ప్రాణాపాయము కలుగలేదని తెలియుచున్నది.

మార్పుగారి అంత్యకర్మ.

ఈనెల 22 వ తేదీ యువయమున పూనాలో విద్యా శాఖాదైర్యురు డబ్ల్యూ. హెచ్. మార్పుగారి అంత్యకర్మ జరిగినది. అన్ని కళాశాలల పాఠశాలల విద్యార్థులు ఉపాధ్యాయులును అన్ని మతములవారును వచ్చిరి.

బంగాళము తేయాకుతోట కూలీలపైని కేసు.

కలకత్తా, జనవరి 22:—గోల్డూరాతోటలో 18గ్గురు కూలీలు, మేనేజరు స్టివెన్సుగారిని కొట్టినందులకు ఒక్కొక్కనికి 18 నెలలు తైదు కిత్తును సేను డార్జిలింగు డిప్టీ మేజిస్ట్రేటుగారు విధించిరి.

కలగూరగంప.

నేలబొగ్గు కలగూరగంప.

నేలబొగ్గునకు కలగూరగంప వచ్చినది. రైలు ఇంజనలకును, యంత్రకాలకును మూత్రమేగాకుండ, మున్నపు బట్టిలకు, ఇటుకల బట్టిలకు, తుదకు ఇండ్లలో వంటకొరకును గూడ ఈ నేలబొగ్గును నుపయోగించుచుండిరి. ఇప్పుడు ఆత్మవసరమైన రైలుపనులకే బొగ్గు చాలకపోవుట తటస్థించినది. రైలులలో కూడిక యారంభమైనది. ఉన్న వాని గురించి చెప్పవేల? ఇంగ్లాండులో దీనికలగూరగంప ప్రజలను విశేషముగ పీడించుచున్నది.

ఇందులకు కారణ మేమై యుండును? సాధారణముగ గనులనుండి తీయబడిన నేలబొగ్గుకంటె నిపుడు తీయబడుచున్నది మొత్తమునై 280 లక్షల టన్నుల బొగ్గు తక్కువగా నున్నది. దీనికి కారణము గనులలో బనిచేయు పనివాండ్లు యుద్ధమునకు బోవుట. రేయుంబనట్లు ఎవరెగతుండ యుద్ధ సామగ్రికొరకు పనిచేయుచుండిన యంత్రకాలలో ఖర్చుగుచ్చు బొగ్గు అవరిమితియు. యుద్ధము జేయుచున్న ఫ్రాన్స్ ఇటలీ మొదలైన దేశములకు ఇంగ్లాండ్ దేశమే నేలబొగ్గును పంపవలెను; ఆ దేశములో నుండు నేలబొగ్గులగులలో నుమాగు మాడువంతుల గనులు కేరవుల స్వాధీనములో నున్నవి. ఈ కారణములచేత మనదేశమునుండి నేలబొగ్గు యుద్ధము కొరకు మనము పంపవలెను. ఇక్కడ విశేషముగ నేలబొగ్గు రైలులకొరకు ఖర్చుగుటనే అక్కడ కూడిక ఆరంభమాయెను.

ఇంగ్లాండ్ లో కొలదికాలమునకు నేలబొగ్గు పూర్తిగ అవునమో యని చాలానుండి కాత్త్రజ్ఞులు భయపడుచున్నారు.

వేల్ ముద్రలు.

ఒకరి వేల్ ముద్రలు మరియొకరి యంతరులవానితోను సరిపడవనియును, తీవ్రకాల మంతటిగాను నొకరినియని యుండు ననియును, వీరి నన్నిటిని నొకపద్ధతి ప్రకారము కూర్చి వేల్ ముద్రలు వీలగు ననియును చెప్పెడివారు. ఈ ముద్రలలో కనబడు గీతలు చెగుటకు తీసికొనినవచ్చు కాలవల సంబంధములు; ఇవి యేకాణమున ప్రతిమనుజునకును ప్రత్యేకముగ నిట్లుండునో కాత్త్రజ్ఞులు నిశ్చయింప లేకున్నారు.

ఈ విషయమును 1828 సం॥ లో సర్ కెంబ్రియను కాత్త్రజ్ఞుడు పరిశీలించినాడు; కాని వాని యుపయోగము మాత్రము ఆతనికి గుర్తించియుండలేదు. అంతకుమునుచే బెర్నోక్ ఆసు కల్పి యొకడు తన సంతకమునకు ప్రతీక తనవేల్ ముద్రను ఉపయోగించుచుండెను. వీనివారకు వర్తకులు తమ బాంకు ప్రత్రములపై వేల్ ముద్రను వేసియుంచువాడుక కలదు. 1858 సం॥ లో హెర్బర్ట్ ఆసు కంట్రాక్టర్ వీనిని నుపయోగింప నారంభించినాడు; ఆతని యభిప్రాయములో సంతకముచేయలేని వ్యవహారములను బిప్పించుటకు ఈ ముద్రమును నలంబించినాడు. మరికొండు సంవత్సరములకు బంగాళా దేశములో దొంగ సంతకములు విశేషముగ ప్రజలను న్యాయస్థానములను పీడించగ నే దస్తావేజులపై వేల్ ముద్రల నుంచుట ప్రారంభించినారు. కాని హెర్బర్ట్ ఈ ముద్రలు మారకయుండునని దృఢముగ చెప్పలేక, 10, 15 సం॥ ములవరకైనను మారకయుండునపుడు నేల వీనిని నుపయోగించుకూడ దని మాత్రము వాదించినాడు. 1890 సం॥ గాల్పకు అనుసరకు ఈ విషయమై స్పష్టముగ చెప్పగలిగాడు. తనముద్రలను 26, 44, 83 సం॥ వరుసులప్పుడును, తనకొమారుని 7½, 40 సం॥ లప్పుడినియు, తన స్నేహితు నొకనిని 2, 86 సం॥ లప్పుడినియు నేమాత్రమును మారక యుట్టేయున్నట్లు రుజువు జేసి చూపగలిగాడు. వేల్ ముద్రమును కార్మికులు, పుంకు మానిన తరువాత ముద్రలు పూర్వపు కేళలనే విశేషపరచినవి. తుదకు ఎవ్వర్డ్ హెర్బర్ట్ యనునతడు నొక గణితపరకమును వీనికొరకు కల్పించినాడు.

ఇప్పుడు దొంగలకు పట్టుకొనుటకు ఈ ముద్రలు మిక్కిలి యుపయోగ పడుచున్నవి. ఒక గాజుగిన్నెపై, తలుపుపై, భూవాపెట్టెపై నున్న ముద్రలను పరిశీలించి యొక దొంగను శిక్షించగలిగినారు. ఒక దొంగ నేటు ద్వారముపై నెక్కుమందగా అతనియుంగరము చిక్కుపడి నేటుముక్క తెగిపోయినది; దానినిపట్టి ఆ దొంగను పట్టగలిగినారు. ఈ ముద్రల భయముచేత దొంగ లిపుడు సాధారణముగా తోలు సంచులను తొడుగుకొని పనిచేసినరట!

యంత్రకాలలో యుద్ధము.

వాస్తవముగ యుద్ధభూములలో జరుగుచున్న యుద్ధము కంటె ఏమాత్రమును తీసిపోని యుద్ధము దేశములలో యంత్ర

కాలలందు జరుగుచున్నది. గణనందు సైనికులు పొండు మోపున కేమాత్రమును దీసిపోని మెప్పును యంత్రకాలలో శ్రమపడువా రందరు పొందతగినవాడే. వారు మాపుచున్న శక్తి, ఆసక్తి, ధైర్యము, ఓర్పు మొదలగు గుణములు క్షామనీయములు. వారు గూడ దేశముయొక్క యన్నిస్థితులకును, తెగలకును సంబంధించి యున్నవారే. ఇచ్చటను భవంతలు, విద్యావంతులు గొప్పగుటుంబమువారు, సున్నితముగ పెరుగు స్త్రీలు పురుషులు, అందరును నొకేమనస్సుతో కూలివాండ్రతో కలసి మెలసి పనిచేయుచున్నారు. ఇవంతయు యుద్ధసామగ్రిని, ముఖ్యముగ తుపాకిగుండ్లను సిద్ధపరచుటకే. వీరి దేశాభిమాన మెట్టిదియో విచారించుట.

వయస్సున యుద్ధభూమియందు చుండుటకు పనికిరాని మనుషులు గృహములందు నిర్వాహకముగ కూర్చుండ నొల్లక, స్వయాముగ యంత్రకాలలకు జేరినవారును, సాహిత్య మందును కాత్త్రమందును వచ్చెత్తవచ్చిన కవులును పండితు లును, న్యాయస్థానములందు తులతన, మాక్యుబుద్ధిని కనబరచి భవమును యశస్సును సంపాదించిన న్యాయవాదులును, తేజనందు గౌరవమునకు స్థానములైన పేరులుగల ప్రభులును వీరందరును తేజోమయునకడ తెగతుండ పాలుపడుచున్నారు.

ఈ యంత్రకాలలలో వారంభమందు దినమునకు సుమారు 15, 16 గంటల కాలము పనిచేయుండిన పనివా రుండిరి. కాని యిప్పుడు ఉర్దీను, ఫారాలను వేసి రాత్రి పగలు యంత్రములు పనిచేయుచుండు నటులను, ఒకచెరును 10, 11 గంటలకంటె సధికముగ బనిచేయు నక్కర లేకుండు నటులకు నేర్పాటు జేసినారు. కాని ఈ 10 గంటలకంటె నెక్కువగ పనిచేయుచు సధికముగ భవమును నార్జించు కూలిలు గలరు. వారమునకు ఆదది 8 పానులు (అనగ 45 రూ॥) చుగవాడు 4 పానులు (అనగ 60 రూ॥) అర్జించువారు చాల మంది గలరు. వీరికి భోజనసగుపాయము జేయుసంఘము లేర్పడి పోదుడుచున్నవి. సుమారు 5 లక్షల ఆదపిల్లలు ఈ యంత్రకాలలో బనిచేయున్నారు. వీరిలో సైనికులకల్లులు, పోదరులు, భార్యలు, విధవలు కలరు.

వీరియట్లు నెల్లప్పుడు ప్రాణభూతుక ప్రవృత్తి యుండును; వానితోనేగదా వారివ్యాపారము. అందులకు తగిన ప్రతికారములను సిద్ధపఱచుకొనియే పనినారంభించెదరు. వివను ఉపద్రవములు జరుగుచుండును; అలాగని యెవరును వెరవక జేరవచ్చునై శ్రమపడుచున్నారు!

ఈపనివాండ్లలో కొందరు పనికొంగలు కలరు; వారు సాధారణముగ పురుషులేనని. దినమునకు సుమారు 10,800 పనివాండ్లనుకొనిపయోగపరము యంత్రకాల యధికారి ఈపని కొంగలగురించి యట్లు చెప్పినాడు; వీరివలన వృథాచెడిపోయినది. ఆకాలము చెడకపోయిన యెడల నొకవారము 80,000 పని తయారయి యుండును.

ఇట్టి యంత్రకాలలకుట యటుండచిన్న గ్రామములలో కూడ వాయువదత భక్తినిజాప నేదోకొంతపని జేయుచున్నారు.

ఈ యంత్రకాలల యుద్ధమును జరుపుట కొకయంత్ర గలదు. వానికైన 22 లక్షలయింపి పనిచేయుచున్నారు.

దుకాణములపై కూర్చుండి అత్యుక్తము చేయువాడు ముఖకాత్త్రములో పరిచయును గడిగి యుండవలెను. కొనుటకు వచ్చినవారి స్వభావము ననుసరించి మాట్లాడకపోయిన వ్యక్త వారము చెడును. ఇదొక కాత్త్రమై అమెరికాలో పరీక్షకొక విషయమైనది.

గాలియోడను కనిపెట్టిన తెప్పెలిన్ ను మొదలు నందరు తృప్తికొనినారు; ఆతడు మొదట చేసిన ప్రయత్నములు వృథాయాయెను. తనకుకావలసిన 5000 పౌలకొక అమెరికా వాతావ్రతికాధిపతిని వేడినాడు. తనకోధము సఫలమైన యెడల అపువీతిగట్టు కొప్పుకొని యడిగినాడు. దానిని ఆతడియ్యలేదు. ఏలాగో యొకలాగు మూడవ ప్రయత్నము జేసి ఫలవంతు డాయెను. అది ఎనిమిదిగంటలలో 200 మైళ్ల పరుగెత్తినది. దానిని జర్మనీ గవర్న మెంటువారు కొనుక్కొని, యింకా కోధనలను జేయుటకు 25,000 పానుల నిచ్చినారు.

8000 అడుగుల యెత్తునుండి వేసిన బాంబ్ భూమికి చేరుటకు 22½ సెకండ్లుపట్టును. భూమిచేరుసరి కిదానినది సుమారు నెకండుకు 800 అడుగులచొప్పున నుండవు.

ఏలూరు మునిసిపాలిటీ వైర్లను రాజీయిచ్చునను సదంతి (మా స్వకీయవిలేఖరుని యొద్దనుండి)

ఏలూరు, జనవరి 21:—ఒకటవవాడ్లకు చెండుకాళీలు వచ్చినందున తిరిగి మోతే వెంకన్నగారు, కూర్మా వేంకట రెడ్డినాయుడుగారు, ముసునూరి కొండయ్యకాత్త్రుగారు మైలవరపు తిమ్మయ్యగారు కొద్దమాను శ్రీరాములుగారు సెమ్మ రాజు గోపాలంగారు ప్రయత్నించుచున్నారు. ఎన్నికలు క్రిబవరి నెలాఖరున జరుగును. మోతగ్గ రామచంద్రగారు వైర్లనుగనున్న యీ 7-8 సంవత్సరములనుండియు మునిసిపాలిటీవ్యవహారములు చక్కగ నెరవేర్చబడుచున్నవి. పంతులుగా రేబారుపురమునకై యనేకవిధముల పాటుపడి పట్టణమును బాగుచేసిరి. వైర్లనుపరచికి రాజనామా యియ్యవలెనని పంతులుగారికి నుద్దేశ మున్నట్లు కనబడుచున్నది. ప్రస్తుతస్థితియందు పంతులుగారు మానుకొనినయెడల కాంసి లర్లు వారిలోవారికి కలహములు లేకుండ వ్యవహారములు నడుపుకొనుట సందేహము. వైర్లనుపరచికి తగినవారు కాంసి లులో లేరని నా అభిప్రాయముకాదు. కాని కాంసిలర్లలో నవ్యోద్య మింకను వృద్ధికావలసియున్నది. మునిసిపల్ బిల్డింగు మొదలగు కొన్నిపను లింకను పూర్తికావలసి యున్నవి. పంతులుగారు వైర్లనుగా నున్నంతకాలము మెంబర్ల కవరికిని కూడ శ్రమదేతకుండ వ్యవహారములు జరుగుచుండును. ఆఫీసులోని యంత్రోగస్థులను కష్టపెట్టుటకుగాని గ్రామములలో హడావిడిగ పనిచేయుటకుగాని మెంబర్ల కట్టి యవసరమును కనబడదు. అన్ని విషయములును ఆలోచించి పంతులుగారు మరికొంతకాలము తామే వైర్లనుగానుండుట కంగీకరింతురని నమ్ముచున్నాను.

మదరాసు కార్పొరేషన్ నోటిసు.

1917-1918 వ సంవత్సరములకు గాను ఈ దిగువ పేర్కొనబడిన వాని హక్కులు ఈదిగువనే యుదహరించుమున్న తొరీఖుల యందు మద్రాసు రిప్పబ్లైండ్స్ వద్ద మధ్యాహ్నం 2 గంటలకు బహిరంగ వేలము వేయబడును.

పాటకు రాదలచుకొన్న పాటదారులు వేలము సమయమందు పాటపాడుటకుగాను వాని వాని కెవరుగా నిర్ణయించబడిన మొత్తములను మద్రాసు కార్పొరేషన్ ప్రెసిడెంటుగారి వద్ద ధరావతు కట్టవలయును. వేలము పాటకు సంబంధించిన నిబంధనలను మద్రాసు కార్పొరేషన్ హెల్తు ఆఫీసరు వారివద్ద తెలిసికొనవచ్చును.

వరుసగ పేర్కొనబడిన వానినుండి బాడుగలు, సుంకము వసూలుచేయు హక్కులు,

	తేదీలు	ధరావతు మొత్తము.
1. పెరంబూరు వద్దనున్న గొట్టెల, పశువులవధ్య శాలలు ఒక్కొక్కదానికి	12 ఫిబ్రవరి 17	రు 200
2. ఎలిఫంటుకేటు దొడ్డి స్థలము, దానికి అంటి యున్న బజారుస్థలము	14	రు 100
3. స్మిత్తు ఫీల్డుమార్కెట్	డిటో	రు 100
4. మాంసపు అంగడి, గొట్టెల వధ్యశాల	డిటో	రు 25
5. పశువుల వధ్యశాల	డిటో	రు 25
6. పండుల వధ్యశాల, పండుల పడకచోలు	డిటో	రు 25
మద్రాసు కార్పొరేషన్ జనరల్ డిపార్టుమెంటు 1917 సంవత్సరము 19వ జనవరి	జె. సి. మొల్స్ వే ప్రెసిడెంటు.	

THE GREAT WAR.

[REUTER'S AGENCY.]

GREAT BRITAIN.

Mr. Balfour's Note.

Germans Infuriated.

LONDON, January 22. Mr. Balfour's Note has infuriated the Germans. The "Kölnische Zeitung" says: "The reply to British arrogance, distortions and menaces must be the sword and the torpedo."

No Premature Peace.

Trade Unionist's Opinion.

LONDON, January 22. Speaking at Rotterdam, Mr. Hodge asserted unhesitatingly that an overwhelming majority of Trade Unionists were of opinion that a premature and inconclusive peace would be a greater disaster than the war itself. We must fight to a finish, however great the sacrifice. We would have no more German steel while there was a single furnace in Britain idle.

An Eye-Witness's Story.

LONDON, January 22. The explosion in London was heard at King's Lynn, ninety-six miles distant. An eye-witness stated that it occurred half an hour after the fire started, and was followed by a dome a thousand times more intense than anything ever seen.

Almost immediately the air was filled with debris, billions of sparks, and a sickly smothering gas like yellow fog. The crash of collapsing buildings and falling materials continued for at least eight minutes.

Great Destruction of Houses.

The death-roll in the factory where the explosion occurred was probably trifling, as it is understood only a small staff was employed, but the destruction of crowded small houses in the vicinity was terrific. It is stated that three streets of cottages were practically wiped out.

Difficult Rescue Work.

The task of extricating the injured from the debris was very arduous. Police, special constables, and volunteers were placed at all approaches. The cause of the explosion will probably remain a mystery, but it is noteworthy that there have been many prosecutions recently of munition workers found with matches in their possession.

The War Loan.

Its Progress.

LONDON, January 22. The shipowners, held for the Ocean and China Mutual Steamship Companies, have applied for £2 millions of the war loan.

Minister of Munitions on the Occurrence

LONDON, January 22. Mr. Addison speaking at the Mansion House said that a most searching enquiry was being made into the cause of the explosion and any suggestions to prevent recurrence would be fearlessly adopted. He emphasised that there was no occasion for alarm apart from the risk of fire to which most explosions hitherto had been due. Shells were harmless. Mr. Addison stated, he required four thousand additional women munition workers a month.

GREECE.

Removal of Greek Guns.

Entente Gives a Fortnight's Time.

ATHENS. The Entente has notified the General staff that a fortnight will be allowed from January 20th for the removal of Greek guns to Peloponnesus.

Greek Shippers.

Government Offer for Their Vessels.

LONDON, January 22. The Government has submitted a final offer of thirty shillings a ton dead weight to Greek shipowners for vessels detained in British and Allied ports totalling approximately 7,000,000 tons. Otherwise the Government will requisition ships. Government offers to insure boats for from thirty to forty sterling a ton.

AUSTRIA.

Count Tisza Must be Shot.

LONDON, January 22. It is reported from Berne that there has been a most violent demonstration against Count Tisza in the Hungarian Chamber, the Deputy declaring that the shooting of Count Tisza is the only road to peace. Prince Khevenhüller has arrived and is nominally co-operating with Prince Buelow. Possibly, however, he is watching him as Prince Buelow has not abandoned the policy of a separate peace with Italy. ("C. & M. G. Cable.")

Austria Anxious for Peace.

Negotiations at Madrid.

LAHORE, January 22. The correspondent of the "Daily Express" at the Hague says that Austria is intriguing in Madrid for a new peace effort, hinting at the extension of concessions to Italy and Russia if peace is made before Easter, and indicating that Austria is not prepared to stake her existence on her alliance with Germany. ("C. & M. Gazette.")

SEA WARFARE.

A Captain's Story.

LONDON, January 22. BUENOS AYRES. The captain of the "Radnorsh re," in an interview stated he was chased by two commerce raiders after leaving Pernambuco on January 7th. He was quickly overhauled, and twenty-six Germans came on board and took charge. He saw three vessels sunk. The Germans took cinematograph pictures of the vessels as they went down.

Lutch Mail Steamer Released.

LONDON, January 22. FLUSHING. The Dutch mail steamer "Prins Herrik" has arrived here having been released from Zeebrugge. JASSY. In the railway accident at Cuirena on the 7th instant 374 were killed and 756 injured.

Steamers Sunk.

LONDON, January 22. The following steamers have been sunk. British "Nausea Court," Spanish "Parayba," Norwegian "Esperanza Asp" and Marietta-Di-Giorgio. The British schooner "Luan" has also been sunk.

Russians Sink Vessels in Bosphorus.

LONDON, January 21. A Wireless Russian Communiqué says: In the direction of Kovel the enemy assumed the offensive and entered our trenches southward of Rudkamininskaya, but our reserves drove the enemy out. Enemy attempts to advance in the Oltuz valley have been arrested. Our submarines have sunk a steamer and nine scudgers in the Bosphorus.

FRENCH FRONT.

LONDON, January 21st. Reuter's Paris correspondent states that military authorities at Hazebrouck have prohibited the sale of alcohol in the area occupied by the British. ("C. & M. Gazette cable.")

LONDON, January 22. The French communiqué says: After a violent bombardment the Germans last night attacked north of Carriers Wood on the right bank of the Meuse. Our artillery and machine-gun fire twice broke attacks and we held the whole of our front. There was active artillery work at night in Pepper Hill Sector.

ITALIAN FRONT.

LONDON, January 21st. An Italian official statement says that the cavalry in Albania have occupied Shkiz Azra north east of Grami. ("C. & M. Gazette cable.")

AFRICAN FRONT.

The East African Communiqué.

LONDON, January 22. The East African Communiqué says: Considerable progress has been made by all columns engaged in encircling the enemy on the Lower Rufigi and Peltia. We entered the Delta at Pemamohoro and drove out the enemy southward of Kibambawe. General Northey's columns have dislodged the enemy eastward of Lupembe and are pursuing him towards Mahenge.

TRIPOLI.

The Tripolitan Rebels.

Further Pursued and Defeated.

LONDON, January 21. An Italian communiqué says: We caught up the fleeing Tripolitan rebels whom, as mentioned in the communiqué published on the 19th instant, we were pursuing, and again defeated them after a fierce three hours battle in a sandstorm. It is reckoned that the rebel losses in the two days amounted to 320 killed and thirteen hundred wounded.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

CALCUTTA.

Mr. C. R. Das's Case.

Accused Apologises.

CALCUTTA, January 23. The case brought by Mr. C. R. Das, Barrister, Calcutta, against Mr. Wardington, European Assistant of Kenison Jute Mills at Howrah on a charge of Molestation has ended. It appears that while Mr. Das was proceeding to Dacca the accused and other Europeans began taunting him and finally laid hands on him. Mr. Das pulled the alarm chain and made over the accused to the police. The accused offered apology which was accepted by Mr. Das.

TELEGRAMS.

Coolies Convicted.

18 Months Each.

CALCUTTA, January 22. To-day Mr. Burrows, Deputy Magistrate of Darjeeling, delivered judgment in the case in which thirteen coolies of Gopalsnara Tea Estate, stood charged with rioting and assaulting Mr. Stevens, Manager of that garden. The Magistrate found all the accused guilty of both the charges and sentenced each to 18 months imprisonment.

PUNJAB.

Mandi Conspiracy Case.

LAHORE, January 22. The Mandi conspiracy case, an offshoot of the conspiracy cases tried by the Lahore Special Tribunal, commenced at Mandi on the 14th January. It is being tried by Mr. Ems, President of the last Lahore Special Tribunal. Mr. C. Bevan Potman Government Advocate, Punjab, is the prosecuting counsel. There were five accused undefended and one absconded. Thirty-two witnesses for the prosecution were examined on the 15th and 16th. The statements of the accused and charges were recorded on the 17th and the Court adjourned until the 19th (?) for evidence for the defence.

The Punjab Double Company.

Ferozepur Meeting.

LAHORE, January 22. Under the presidency of Mr. Clarke, Deputy Commissioner the educated community of Ferozepur City and Cantonment held a meeting in connection with the raising a double company from amongst the educated classes of the Punjab on the 21st instant, at the city town hall. Short speeches were made supporting the movement and an appeal for funds being made about Rs. 5,000 donation and Rs. 70 as monthly contribution were promised on the spot. Two undergraduates offered themselves and were enlisted.

SOUTH INDIA.

Railway Accident.

On the N. E. Line.

WALTAIR, January 22. The District Traffic Superintendent, Waltair, wires:—While No. 9 Down Madras-Waltair passenger train of the 21st was nearing mile 342-19 N. E. line between Tadepalligudem and the Nidadavul three last vehicles were derailed, obstructing the main line. One second class lady passenger and 8 third class passengers were slightly injured. Through running was restored at 8-50 this morning, and No. 2 and 1 Down Calcutta-Madras mails passed through without transhipment.

Brief Telegrams.

All Colleges and schools in Poona were represented at the address of the Hon. Mr. W. H. Sharp, Director of Public Instruction, yesterday morning not merely through their principals and heads, but also in the person of their Hindu, Mahomedan and Christian students.

The Chief Commissioner, Central Provinces, has agreed to receive on Friday next a deputation on behalf of the last Provincial Conference which met at Amraoti in November last. The deputation will consist of Dr. H. S. Gomp, President of the Conference, Sir G. M. Chitnavis, Sir B. Bose, the Hon. Mr. Joshi and others.

The Trivandrum Law College day was celebrated yesterday with great enthusiasm when a largely attended public meeting presided over by Dewan Bahadur Nagamiah was held and a few scenes from Sheridans plays were staged.

Messrs. Chatfield, Principal and Raman Tampi, Judge, among others spoke on toasts to His Highness, the College, present and past students in suitable terms.

MESOPOTAMIA.

Mesopotamia Campaign.

DELHI, January 22. The following telegram, dated the 22nd instant, has been received from "Eye-witness," Mesopotamia:—

SIN, January 19th. Early this morning we occupied a triangle of trenches which afforded the Turk his last foothold on Mahomed Abdul Hassan Bend on the right bank of the Tigris downstream of Kut. They put up a dogged fight in the loop for ten days but having them cornered we economised casualties. Instead of rushing the position we threw forward our trenches gradually. The area they held became so confined that our concentrated artillery and trench mortar fire made it hardly tenable. Nevertheless there were desperate sorties and counter-attacks and our infantry had to clear a part of their last trenches with bayonet before they quitted. Our latest assaults gallantly pushed home, probably determined their retirement. This morning's attack, the last phase in the struggle was comparatively a bloodless affair. The enemy had abandoned their trenches. By a clever ruse they had kept up the noise of digging throughout the night and had slipped quietly across the Tigris in boats, pontoons and coracles which they had kept concealed under shelters contrived in the bank. As the river is approached the soil becomes more sandy and friable, consequently the rearmost trenches on the Tigris bank suffered more severely from our shell fire than those further inland and bear signs of a heavy battering. From the first to the last the Turks must have suffered very heavy casualties in their grim defence and fogmasked counter-attacks. Reinforcements were ferried across at night and the persistence with which they held this bend of the river is evidence of their sense of its tactical importance.

CONFERENCE OF DIRECTORS.

VICEROY'S OPENING SPEECH.

THE DISCUSSIONS.

(From Our Own Correspondent).

(BY WIRE.)

DELHI.

The Directors' Conference, Viceroy's Speech.

DELHI, January 22.
The following is full text of H. E. the Viceroy's speech at the Conference of Directors of Public Instruction—Gentlemen,

I do not propose to do more than offer you a few words of welcome on the occasion of your meeting together and briefly touch on the various matters which are going to engage your attention. I should like in the first place to emphasise the publicity of your proceedings. Education is not a subject to be wrapped up in mystery and discussed behind closed doors. We wish to awaken an intelligent interest and an active co-operation on the part of the general public, and we can only do this by taking them completely into our confidence. Above all we must remove the idea that we have any ulterior motives behind educational policy. In my speech at the Convocation of the Calcutta University I laid stress on educational questions being dealt with on educational lines with a single eye to educational efficiency. I hope this open conference will show that this is the case and that no political consideration finds a place in your discussion of purely educational problems. There is a further circumstance to be borne in mind in this connection. It is all important to enlist the interest and sympathy of the general public in the matter of education. Those of you who have had experience of English conditions will remember the widespread indifference of the general public to educational questions. The lessons of this war may to some extent correct this attitude. But we want equally in India to bring home to people generally the paramount importance of education and I think nothing is better calculated to quicken the public interest than open conferences from time to time, which will show the importance which the Government of India attach to education. It may be said that this conference partakes of a purely official character. I would point out, in the resolution of the 21st February 1913, the general lines of our educational activities were laid down after the public had been taken into our confidence at three conferences attended by many non-officials. It was a question of revising radically the policy already laid down, we should undoubtedly have invited the help of some of the many non-officials who interest themselves in education. But for the present, we are in the main confronted by problems in which expert official assistance is primarily required. Owing to the war, it is now necessary for us to select what we can afford to adhere to, and to decide what we can with least disadvantage postpone. This is largely a matter in which expert advice is necessary. Continuing the Viceroy said:—But schools depend for their efficiency on the quality of their teachers, and inefficient schools represent so much good money thrown away; I would press upon you then, in the first place, concentration on the teaching problem. We want, as I said lately in Calcutta, to raise the status of the teaching profession, to make it a calling with prizes, which will induce men to enter it as a life profession. For this we must raise the pay of the teachers. Much has, no doubt, been done in recent years to raise the pay of teachers, but I would ask you to consider whether the pay given now and more especially the minimum pay is adequate. As one who had the task of tackling this particular problem in London some thirteen years ago, I know the difficulties in the way.

Keep the Teacher.

Referring to teachers the Viceroy said:—Having got your teacher the next task will be to train him and it is impossible, I think, to overestimate the value of training at the present moment. Out of 257,000 teachers in India you have only 80,000 who have undergone a course of training. Even if the percentage were higher I would still urge the paramount importance of training. The quality of the teacher is the Alpha and Omega of educational efficiency. One last word on this topic. You have secured your teacher and you have trained him. It remains for you to keep him. There can be, I think, no better way of building up a permanent service than by the establishment of a provident or pension fund scheme, whose benefits are sacrificed by premature retirement. I hope that the scheme, which was evolved some three years ago and which is still under consideration, may meet the end which we have in view.

Agricultural and Industrial Education.

I turn now to the second main subject of your discussion technical training. Naturally at the present moment when the Government of India are hoping for a lead from the Industrial Commission in the direction of industrial development, technical training looms large in the educational sphere. There are two things I would like to say with regard to this question. First, consider technical in its widest and not in its narrowest sense. By this I mean not to overlook the claims of agricultural and commercial education. There are some who say we have nothing to teach the men on the land in this country. I cannot claim to talk with authority on such a question. But having seen something of the work of scientific agriculture in other parts of the world I take leave to doubt such a statement. The great advance made by scientific agriculture during

the last half a century justifies us in pressing forward with a policy of agricultural education and though you would not claim to speak as experts on the agricultural side your educational experience qualifies you to give us useful hints with regard to an advance along this road. Again on the commercial side of education I am surprised to find how little has been done in spite of India's large and growing commerce, and I am puzzled as to its cause. It may be that it is obvious to you compared with a technical institution a commercial school is a relatively cheap institution and one would think that there was a great opening in our big towns for good commercial schools.

The second point on which I would lay emphasis is that in technical training in its narrower sense we must not lose sight of workshop practice. In outside works laboratory training, however good, is no real substitute for the discipline of the workshop. I am well aware of the difficulties which stand in the path, and I merely strike this note of warning that technical training divorced from workshop experience is likely to prove a snare and a delusion.

Women's Education.

The subject of women's education is going to engage your attention. You are more familiar than I with the obstacles arising out of social custom which stand in the way, but I would say this that I view with apprehension the growing inequality between men and women arising out of difference in education. It cannot be good for a country that its women should lag so far behind men in the matter of education. I believe that this apprehension is shared by many Indians and I think it behoves us to do all in our power to improve women's education so far as we can do so, within the limits laid down for us by social customs. In the meantime we must look to and hope for a gradual change in public opinion and in this we can count, I hope, on the support and co-operation of all educated Indians. I trust, however, that in the consideration of this most important matter we shall enlist the co-operation of women. It is they who know where the shoe pinches and any purely man-made scheme is doomed to failure.

Relative Claims of English and the Vernaculars.

There is one more matter with regard to which I should like to say a few words. I am fully aware that it is highly controversial and that has more than once been the subject of discussion. But it lies so deep in the foundations of our education that I think it well to bring the matter forward, especially at a time when our task is, as I have said above, to examine and consolidate our educational foundation. I refer to the relative claims of English and vernacular teaching. At the present moment we rely on English as the medium of our higher instruction. This is due mainly to the fact that English is passport to employment and that vernacular text books are not available. But the consequence is obvious. Students endeavour to grapple with abstruse subjects through the medium of a foreign tongue and in many cases through their mediocre acquaintance with that tongue have perforce to memorise their text books. We criticise adversely this tendency to memorise, but to my mind it reflects credit on the zeal of students who rather than abandon their quest for knowledge commit to memory whole pages, nay whole books which they understand but imperfectly. This is of course a more travesty of education.

Personal Experience of an Indian.

I had an opportunity the other day of conversing with a prominent Indian gentleman on this very subject and he told me his personal experience. When he took up history as one of his subjects and found, though he is an admirable English scholar now, that his acquaintance with English was insufficient to enable him to understand his text book; so he resolved to memorise the whole book. In the course of his examination he had a question the answer which he knew lay in a certain page but he was uncertain what portion of the page was relevant so "ex abundanti cautia" he wrote out the whole page. For this he obtained fewer marks than he thought he was entitled to. On remonstrating with the examiner he was told that his answer contained so much irrelevant matter that it was clear that he did not rightly comprehend the question. I think this piece of evidence illustrates the defects of our present system. I would ask you and I ask myself, as university men, how should we have fared in our education if it had been wholly through the medium of a foreign tongue?

A Vicious System.

I doubt whether we would not have abandoned the attempt in despair, and I am lost in admiration for the grit of those boys who make a gallant attempt to surmount the difficulties imposed on them by a vicious system. The remedy seems to me to lie in one of the two directions. Either we must teach in vernaculars as long as we can and put off to the latest possible moment the use of English as a medium of instruction or we must concentrate our attention more closely on the teaching of English. Or can any middle course be suggested which is sound on educational lines? I understand that it was arranged some two years ago in the Legislative Council that Local Governments should be addressed on this subject generally when the war is over. I have no intention of bringing up the question for decision in advance of the time so arranged. But I wish it to receive thoughtful consideration without bias, so that when the time comes not only will you have discussed and thought over it in your own provinces and be ready

to give us your opinions but the best minds in India will also be equally ready with their opinion.

The Exacting Duties of Directors.

In conclusion may I express my appreciation of the difficult and exacting duties which the modern development of education entails on a Director of Public Instruction in this country. It is not merely that the work has increased much in volume, that is to doubt the case, but with the increase in volume has come a still greater increase in complexity. You are dealing too with a subject on which almost every educated man is himself interested and you are subjected to an almost overwhelming amount of outside advice and criticism. You have to deal with large bodies of men who are in no way subject to your control and whom you can influence only by perseverance. You have often to support a line of action which, however, it may commend itself to you as experts has failed to find favour with those whom it affects. For the fulfilment of your duties you require unlimited enthusiasm, unfailing courtesy and unflinching resolution. These qualities have been displayed by the Directors in the past and will, I trust continue to be displayed by them in the future. India owes much to Directors of Public Instruction and to the fine service which they represent and although the work you have to do may become more complex and more difficult you will, I am sure, continue to maintain the qualities of your predecessors and the tradition of your service.

The Proceedings.

After His Excellency the Viceroy had left the Conference Sir Sankara Nair took the chair and invited discussion on the following points:—Should efforts be made to alter the existing proportion in the prevalence of these three classes of education (?) and if more money is to be sent on primary education what steps should be taken to deal with the opinion often expressed that it is a part of the Government's policy to discourage higher education?

Mr. Hornell (Bengal) who was first to speak said that the greatest need was for secondary education, but he would also improve the whole scheme of education. He would have schools teaching right up to the intermediate class. The chief want was lack of funds. Asked by Sir Edward MacLagan how he would apportion if he were granted 15 lakhs of rupees, he said he would divide it between secondary and primary education in the ratio of 2 to 1. Another way in which they could get funds was by reducing college course by two years.

Mr. Richey (North Western Frontier Province) said that although the problem of secondary education was fairly settled in his province he would like to have more grants for primary education.

Mr. Covernton (Bombay) remarked that the proportion in which they were allocating grants in his presidency was a fair one. To improve primary education they had to devote a good deal of their attention to the training of teachers and raising their pay.

Mr. Stone (Madras) said that he would first satisfy the claims of primary education and would allocate grants to the ratio of 2 to 1 between primary and secondary education. Incidentally he remarked that he would be glad to have more funds to collegiate education also and Mr. Hornell was of the same opinion with regards to Bengal.

Mr. Mayhew (the Central Provinces) said in his province the claims of collegiate education were most pressing and remarked that if they could satisfy these they would take a very popular step.

Mr. Cunningham (Assam) said that the need in his province was to bring up various institutions up to the standard and money, was required for all branches of education.

Mr. Godley (the Punjab) remarked that the principal need at present in the Punjab was for primary education.

Mr. Jennings (Bihar and Orissa) said that all branches of education required improvement and there were so many schemes on hand that any amount of money would be absorbed.

Mr. De La Fosse (the United Provinces) said they were suffering from want of funds more specially in connection with colleges and secondary English schools. Asked whether he would apportion a greater part of grants in case of colleges to arts or scientific colleges said that the arts side was more pressing at this stage.

Sir Sankara Nair asked how he would explain the press criticisms regarding restriction of admission in the United Provinces secondary schools. Mr. De La Fosse said they could not consistently with efficiency raise the number of pupils to be admitted to above an average of 33.

At this stage a discussion arose as to the results in other provinces from a similar reduction when it was more or less commonly held by those who took part in the discussion that the smaller schools on the whole were better.

Mr. Covernton (Burma) said that the first charge on the grants in his province would be the University and the other charges according to their relative importance were: The improvement of teachers and extension of inspectorate.

Sir Sankara Nair wished to know the views of the conference on the question whether primary education, as it stood at present was practically useless. Mr. Hornell opined that purely vernacular education was not appreciated in his province. He thought that the whole thing was so slack and that if they wanted to remedy the evils a better inspectorate was needed. Besides they should also try to get over the apathy to purely vernacular education.

Mr. Richey remarked that aided primary schools were a curse in this respect, as runners thereof were generally grant earners. He would like to see the board schools increase in number.

In Bombay there was no such indifference, but a bit of English added on to the vernacular schools was liked.

In Madras there was certainly a great desire for English education. Mr. Stone characterised the demand for vernaculars as media of education in Madras as talk.

Mr. Mayhew said that in the Central Provinces there was no indifference to vernacular education and in Assam it was the same.

Mr. Godley speaking for the Punjab said that vernacular education was liked for its own sake though there was a strong feeling that it should lead to secondary English education.

In Bihar and Orissa primary education was valued, but there were not enough teachers and small progress consequently sometimes as many as five classes being managed by one and the same teacher which was responsible for many boys leaving school after the infant class.

TELEGRAMS.

Mr. de la Fosse endorsed what Mr. Jennings said with regard to Bihar and Orissa and explained the policy laid down by the rural education committee in the United Provinces. Vernacular education was highly valued there and its popularity was increased by the presence of middle vernacular classes attached to English schools. and also there were classes where pupils of their schools might be trained and some of their very best boys came from these schools.

In Burma vernacular education was a recognised necessity. Referring to the second part of the question Mr. Covernnton (Bombay) said that there would be a considerable amount of difficulty and Mr. Mayhew affirmed that such a policy would create a very unfavourable feeling in the Central Provinces. The same view was held by Mr. de la Fosse with regard to the United Provinces. Mr. Cunningham remarked that if they had to take such a step they would have to explain to the public in the first place why the Government were obliged to do so.

The second question discussed ran as follows:— Would it be an advantage from the educational standpoint that the future grants from the Imperial revenues should be confined to grants in aid of primary education to be passed on by the Provincial Governments to local board and municipal councils, while enhanced expenditure on collegiate and secondary education shall be financed from provincial revenues.

The majority of the conference was of opinion that it would be improper to tie down Local Governments in the way contemplated.

A good deal of discussion centred round the third question which was as follows: What steps are necessary to achieve the hope expressed by the Government of India in 1913 that the pupils under primary education would in the not distant future be doubled in numbers; should, for instance local bodies be given power to impose special cesses for extending primary education. In this case should the Imperial grants for primary education be distributed so as to favour local bodies which have shown a desire to tax themselves.

Returning to the first part of it. Mr. Sharp on behalf of the Government of India explained that it was meant to express something more than a pious hope, and indeed when the resolution was drawn up bearing on this point it was meant to indicate a practical and a practicable scheme.

Mr. Hornell who led the discussion said that any stability in the expansion of primary education was bound up intimately with the founding of District Board schools and discussed very fully the prospects of the scheme. In the North Western Frontier Provinces, according to Mr. Richey, the ideal had very nearly been reached. In Bombay the position was very much as in Bengal. The chief difficulty was finding of adequate teachers. In Madras money was the chief hindrance. Mr. Stone explained that it was due not to indifference of local bodies, but to their poverty.

At this stage Mr. Hornell and Mr. Covernnton (of Bombay) remarked that local bodies in their respective provinces were very neglectful as regard primary education, though they showed a tendency to evince a greater solicitude for secondary education.

In the Central Provinces District Councils were extremely keen to spend on vernacular education.

In Assam the Punjab Bihar and Orissa and the United Provinces the chief need was the finding of money. Mr. de la Fosse referring to this admitted that there had been considerable waste of money due to overlapping and competition between schools and explained the reforms recently instituted in Burma. It was pointed out that the question was one of bringing those schools which were not under recognised system, under that system.

Regarding the question of imposing special tax it was said that there could not be any reason why local bodies should not be empowered to levy them though it was very much doubted whether they would avail themselves of the power.

Mr. Hornell was of opinion that the margin of taxable capacity in moulussu municipalities of Bengal generally was very narrow.

It was also contended by the majority that the inducement that the Government of India would pay a certain proportion of the taxed income would be a very weighty one. Incidentally, it was remarked by two or three Directors that the District Boards would be more ready than the Municipalities to take advantage of this new power, the chief reason being that in the former there were revenue officials present at their deliberations to present a clear and impartial view of the situation while their absence was marked in municipalities.

The last question to receive attention at the Conference to-day was whether any class of education could receive substantial development in any other way than spending Government money. All the Directors except Mr. Hornell were of opinion that as the fees were raised only lately they could not try to impose heavier fees than those at present ranging on the pupils. Mr. Mayhew in particular wondered even the last increment had not unjustly encroached upon certain of the necessities of student life.

Mr. Hornell while agreeing with others that they could not raise the fees in primary department was strongly of opinion that as education was bound to increase in cost barring the alternative of the Government taking upon itself an increased share of the burden of the cost, there was no go but that of raising the fees, unless they wanted to depreciate the value of fee. In support of his opinion that a large amount could be gathered in this way without serious hardship, he pointed out how in one instance, an instance not by any means standing alone, a student, though he paid but four rupees per mensem to college ex-charge, was paying at the rate of Rs. 105 to a private tutor.

At this stage the Conference rose for the day. It will reassemble to-morrow, when discussion will centre round the question of pay and prospects of teachers.

DELHI, January 23.

The Directors' Conference reassembled here this morning at 11 A. M. under the presidency of Sir Sankaran Nair. Before the Conference proceeded with the work of the day Sir Edward MacLagan proposed a resolution expressing the deep regret of the Conference at the death of Mr. W. H. Sharp, Director of Public Instruction, Bombay. In doing so he paid a high tribute to the work of Mr. Sharp successfully as professor,

principal and Director. Sir Edward had been His Excellency this morning and had also wished that his deep regret at the death of Mr. Sharp should be communicated to the Conference. The resolution was accordingly passed and communicated to the Bombay Government and Mrs. Sharp.

The Imperial Council.

Mr. Sastri's Intended Resolutions.

POONA, January 23.

It is understood that in the forthcoming session of the Imperial Legislative Council the Hon'ble Mr. Sastri is going to move a series of resolutions proposing a number of amendments to the Indian Universities Act of 1904. So far as can be ascertained at present some of his proposals are briefly as follows:—The maximum number of ordinary fellows of the Punjab and Allahabad Universities should be 100 of whom 40 to be elected by registered graduates, 26 by the faculties and the remainder to be nominated by the Chancellor.

No fee other than the initial one prescribed by the regulations be demanded of a graduate applying for registration at whatever time he may make such application.

Election of ordinary fellows should not be subject to the Chancellor's approval.

The decisions of the Senate regarding affiliation or disaffiliation of a college shall take effect unless vetoed by the Government within one month for special reasons to be recorded in writing.

The Act of incorporation of the Universities be so amended that the Vice-Chancellor shall be elected by the Senate.

A conscience clause should be introduced in the education codes of the provinces.

The scope of the commission announced by the Viceroy in his convocation address at Calcutta be extended so as to include the other four universities also with a view to make local self-government more real and effective.

Mr. Sastri proposes that wherever possible local bodies be made wholly elective and that their Presidents or Chairmen be elected now officials.

Indian Representatives at the Imperial Conference.

Sir S. P. Sinha, Sir James Meston, and Maharajah of Bikanir.

DELHI, January 22.

As already announced the Secretary of State for India when representing India at the special sittings of the War Cabinet will have the assistance of two gentlemen specially selected for the purpose. In accordance with this decision the Secretary of State has with the advice of the Governor-General in Council selected Sir James Meston, Lieutenant-Governor of the United Provinces of Agra and Oudh and Sir Satyendra Prasanna Sinha. In accordance with a further decision of His Majesty's Government the Secretary of State for India will also have the assistance of one of the Ruling Chiefs of India. At the advice of the Governor-General in Council, he has invited His Highness the Maharaja of Bikanir to assist him and His Highness has accepted the offer.

Latest Telegrams.

ALLAHABAD, January 23.

LONDON, January 19th.—Accounts now represent the Rumanian situation as much more satisfactory and as still improving. The reports from Petrograd received at Rome even describe the successes near Pralva and at Vadeni as constituting definite defeat of the enemy on either wing. It is added that numerical superiority is now on the side of our Allies. The menace to Galatz has been removed.

According to Reuter's Petrograd correspondent the enemy's centre is entrenching on the bank of the Sereth. Although the Germans have shortened their line it appears from the Austrian newspapers that they have not been able to reduce the number of troops employed in Rumania. The conquered territory has had to be strongly garrisoned especially the sea coast against Russian attack and the number of men required is much in excess of the estimate. It appears that this was made clear at the Vienna Conference. There ways and means in man power seem to have been discussed. The abnormal drain of the eastern frontier is a heavy problem for Hindenburg particularly as the Riga offensive showed that the defence lines cannot be left thinly held. Threats at various points have caused constant movements of weary troops and it is said that the railways rolling stock is wearing badly owing to excessive use. Heavy surface pressure of bad weather have weakened the ballasting and steel for relaying is scarce.

According to a despatch from a Bulgarian source published in the "Information" Hindenburg knows that the time is rapidly approaching when his eastern front will be tested as never before and his inability to detach troops have given rise to considerable ill-feeling in Sofia whose repeated appeals for a great offensive against the Allies in Macedonia he has met with silence.

The Anglo Hellenic League tells Reuter that King Constantine yielded to the Allies' ultimatum only after being assured that the Greek people would refuse to fight against the protecting powers. But the realisation that Germany is unable to carry out her promises had considerable weight.

The "Exchange" correspondent at Copenhagen mentions reports from Sofia and Constantinople that no more letters or wireless messages are expected there from Athens and adds "It is supposed that the Allies are seizing all the Greek post offices".

Reuter's Athens correspondent says:—The rowdy elements have bowed to the King's decision an apparently accepted the situation with good grace. („Pioneer Cables".)

LONDON, January 22.

The War Cabinet has instructed Lord Derby to call up all lads attaining the age of eighteen and train and employ them for Home defence until they reach the age of nineteen, excepting lads apprenticed to a skilled engineering trade and those fully engaged in war work in shipyards and munition factories.

WASHINGTON:—President Wilson will address the Senate to-day on foreign relations.

Preparations for the seventeenth session of the Bombay Provincial Conference are going on. A reception committee has been formed with nine gentlemen as Secretaries, Messrs. Pradhan, Akut Gadre and Kulkarni being among them. The fee for the membership of the reception committee has been fixed at Rs. 5/- and the delegation fee at Rs. 3/-.

ఆధునిక విద్యార్థి.

18 వ తేదీ ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని 'ఒక విశేష' పేరుతో యువజన 'విద్యార్థుల ప్రాస్పెక్టివ్' యువవాసును జదివి నప్పటినుండి నామనంబున నొక కలవరము జనించెను. కారణ మేమి అందరినీ తెలియజేయవలెను. విశాఖపట్నం నుండి ప్రభుత్వ విద్యార్థి జీవితమును ప్రభుత్వ విద్యార్థిగా ఉన్నప్పుడు విద్యార్థులకు పెద్ద బిడ్డ గ్రహించవలెను. ఇక్కడమున హిందూ దేశము మహాసంక్షోభావస్థలో నున్నదని తెలుసుచున్నాము. ఈ అవస్థలో విద్యార్థులకు బట్టినది. వారికి విద్యా సంపాదనార్థముగా గాఢముగా నున్నది. ఎంత శ్రమపడినను వారికి వీరు లేరు. నూలు కైసలు పద్ధతివచ్చిన తర్వాత ఇంతవరకు ఆపరిక్షకు సుమారు 40 వేల విద్యార్థులు చదివి యున్నారు. వీరిందరు ఇప్పుడే జేరియం దున్నారో పెద్దలందరు నొకపర్యాయము యోచించవలెను. ఈ స్థితి విద్యా సంపాదనమున కై కొన్ని వేలమంది కళాశాల లందు చేరిరి. తదితరులకు విద్యాసక్తి యుండినను ఆర్థిక పాపము లేక పిన్న వయస్సునందే సేవకావుల నవలంబించి రని తెలుపవలెను. కళాశాలలందు చేరినవారిలో నైనను సగము ముప్పాతికపాలు ఇల్లు వాకళ్లు తాకట్టుపెట్టి చదివెడి వారే యని గ్రహించవలెను. మానవహరు ఇదిగూడ లేనివారే. ఇట్టి కష్టములవల్ల చదివిన వారలలో కడతేసిన వారలు 4,5 వేలకంటే నెక్కువయిందరు. తదితరు లేమగుచున్నారు? కృతార్థులైనవారు బి. ఏ. ఎల్. పరీక్షలకు జదివిరి. జదువు ముందరి. కృతార్థులు కాని వారిలో గొందరు ఇంకను అజ్ఞా నులై మరి. జదువుచున్నారు. అయ్యో, అజ్ఞాన మన స్థలమిది యేమి చేయవలెను. ఇన్ని వందల, వెలుపాసి తినుటకు పడికెడు గింజలైనను సంపాదించుకొనలేనివారు యేమి చేయ వలెను. ఇట్టి నిరుత్సాహులైనవారు దరిగానక ఉన్నాడము జెంది, చిత్తి వైకల్యము పొంది యెంతటి సాహస కార్యములకైనను వెనుదిరుగుట లేదు. ఇట్టి అనాథు లని, దినులను, దరిద్రులను, దూషించిన యేమి ప్రయోజనము. కృతార్థులైనవారు నైనను యేమిచేయుచున్నారు. అక్షికులందు పడగావులై చివాట్లకు లోనగుచు, గౌరవమున నెట్టిదో యె రుగ్గక నోటిలో వెలువేసికొని అధికార ధూర్జుల సవాల క వర్తమనకు బానిసలై పడియుండిరి. ఎప్పుటికోగదా వీరి విమోచనము! ఏదిచూచినను మనఃకాంతి గలుగజేయుటకు లేదు. తిరుచి చిత్రవిధములము నేగలిగించుచున్నవి. ఇప్పుడు దేశమునందు అసంతృప్తులై మహావ్యాధి వీడి తులకు విద్యార్థులు నేనవేలున్నారు. వీరికి మార్గోపాయము లేనియు అగమ్యుట లేదు. దానికి, దీనికిని ఆకురతతో పుగు లిడుచున్నారు. అవన్నియు దరికపోయి చూచిన. యెండమా వులలోని ఉడకములై నున్నవి. ఇట్టి విషమస్థితిలోనున్న వీ రందరు ఏమికావలెను. వీరిందు కొంచెము ఇంపుమింపుగా సామాన్యస్థితిగలవారే. ఎక్కడైనను నాలుగు రూకలుడెచ్చు కొననిది మనుగడ గడచుట దుర్లభము. అట్టి వీరు యేమి దేశ సేవ చేయగలరు. అసంతృప్తు లగుటచే దేశమునందు ఆకాంతికి గారణ మగుదురు. దేశము వీరి నందరిని యువయోగింపు కొన వలెను. వీరికి వేరువేరుమార్గముల జూపింపవలెను. అట్టి ఉదార స్వభావముగలవా రెవ్వరున్నారు? ప్రభుత్వమువారిని అడుగుట అందని మూనిపండ్లకు అట్టులుచూచుటయే! కాని అది దప్ప చేయున దేమున్నది. ఇట్టి ఆకాంతిని దేశమునందు ప్రజ్వ రిల్లి జేయుట ఉపద్రవమునకు కారణభూతమని ప్రభుత్వము వారెయ్యగలేకున్నారు వీని యన్నిటికంటే ముఖ్య కారణము దేశ విద్రాహులకు విశ్వవిద్యాలయము వారియొక్క నిరంకుశత్వము. ఇది ముమ్మందు రూపుమానునది. ప్రభుత్వమువారు ప్రజాభ్యుదయమునకు దగిన యేర్పాటుల జేయుట లేదు. ఇదియే స్వరాజ్యమునకు కారణము. ఒక విశేషము.

గ్యాల్వీన్ మోటారు పాఠశాల.

మోటారుబండ్లు నడుపుటకును, వాటిని పాగుచేయు గలుగుటకును తరఫీయరు నిచ్చుటకును మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో ఏయే భాగాలు ఏయే పనులు చేయునో అవి చెడి పోయినపుడు స్వల్పముగా చేయు రిపేరులను యాయంతముల నెల్ల ఆభ్యాసపూర్వకముగా ఈ పాఠశాలలో, యూరోపియన్ దోరవల్ల నేర్పించబడును. ఇది రెండు మాసములలో నేర్పించి గవర్న మెంటు వారి పరీక్ష నందు లై సెన్సు యిచ్చించి పంపబడును. అందులకు ఫీను 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు ఫిబ్రవరి నెల 1 వ తేదీ నుండి ప్రారంభ మగును. క్లాసులో చేరదలచినవిద్యార్థులు ఈ నెల 30 వ తేదీని గాని అంతకు ముందుగాని దరఖాస్తులు చేసికోవలయును పాఠశాల విద్యార్థులు కోరినచో నివసించుటకు తావోసంగ బడును. ఈ క్రింద సూచనాంశమువారికి వ్రాసికోవడు.

(41) గ్యాల్వీన్ లిండ్ కో, బ్రాడ్వే, మదరాసు.
Galley & Co., 149, Broadway Madras.
Telegraphic Address:—"GALV" Madras.

కల్యాణి - ప్రతిభుడు

ఇది షేక్స్పియర్ రచన ఇంగ్లీషు మహాకవి నాటకము ననుసరించి తేట తెలుగున శ్రీలక్ష్మణుడు బాలురకును తెలియనట్లు రచింపఁ బడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చతుర్తారములు, మన తెలుగువారికి తెలుపవలయునని ప్రారంభించిన వానిలో నిది మొదటిది. దీని కథాసంవిధానమును పాత్ర చతుర్తారమును రచనమును ఆచార్యములు. కల్యాణి ఆ 1. ప్రతిభుడు 2.

ధైర్య కవచము

మనుజునకు గల పొరువ గుణములలో ధైర్యము ప్రధానము. ధైర్యమనగా అపదలయందు మనస్సు చలించుటకుండుట. మనుజుడు భరింపదగిన యిన్ని కవచములును అత్యుత్తములచే షేదించదగినవి. ఈ ధైర్య మనెడి కవచము యత్యుత్తములకు అధ్యక్షము. ఈ ధైర్యమును ప్రతిపాదించుటకై "అన్యత్రభిప్రాయో గాంగేయాత్ అన్యత్రచ హను మత్స" అనెడి జత్యోదియైన భీష్మనియొక్క చరితము నతి సులభతైలిని తెలిపియున్నది. తెల 6 అబాలు.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో,
285 ఆనందముద్రాలయము, మద్రాసు.

అత్యుత్తమ ఆయుర్వేద మూలరోగాంతక గిన్నె

ఈ గిన్నెయందు మంచి మజ్జిక వేసి రెండు నిమిషములు వుండవచ్చు 10 దినములు ప్రాతఃకాలం నందు వుచ్చుకొనిన సమస్త విధ మూలరోగములు నివారణ యగును. ఇది గాక అజీర్ణము, శీతజ్వల మలబద్ధకము ఇత్యాది, రోగముల తప్పక పోగొట్టును. ఇందుకు పథ్యములేదు. ఇందు రసాది ధాతువర్ణము చేరలేదు. పరిశుద్ధమగు మూలకలచే తయారుచేయబడినది. తెల 5.0.0, తపాలఖర్చు ప్రత్యేకము.

యోగ్యతాపత్రములు

1. నేటు బాలకృష్ణ టాకర్ (బాంకర్) పీకానిక 7 సం॥ముల మూలము, 2. మెసర్స్ హనుమాన్ గాసు మేతా గారు, వత్సలాపిడి, ముల్కపాబజారు, కలకత్తా, 10 సం॥ముల మూలము, 3. పనిలాల్ బీ శ్రీమానిగారు, పాకారుపేట, మదరాసు, 11 సం॥ముల మూలము, 4. మిస్టర్ కె. పి కృష్ణ మీనన్ గారు, బాల్కెరు, సాలపురము, 5. గోకులదాసు గారు (గుజరాత్) హైదరాబాదు (డక్కను) 10 సం॥ముల మూలము, 6. మె॥ ఆరుముగ కెట్టిగారు, 55, తిరుపత్తియూరు, పెద్దకాల, మదరాసు. 4 సం॥ముల మూలము. గుణమిచ్చినని వ్రాసి యున్నారు. ఇవిగాక అనేకులను యీ రోగమునుండి విముక్తి చేసినారు. మెడలిట్టు ఆయుర్వేదభూషణ పండిట్ ఎల్.ఎస్. శర్మగారు, యె. యం. యె. సి. బాలకృష్ణ బొవధాలయం, 177, వై.వా.బజారు, మదరాసు.

మోహిని తైలము:— శ్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది. మెదడుకు చలువజేయును, కండ్లకు చలువజేయును. వెండ్రుకలు పెరుగును. వెండ్రుకలు చాలకుండును. వెండ్రుకలు నునుపు చేరును. సువాసన గలిగియుండును. 0-12-0. అమృతాంజనం డిపో, మదరాసు.

ప్రాణము గల బొమ్మలు

బయోస్కోపులు - ఫిలుములు - డేరాలు - గ్యాసుడిఫ ములు - బొమ్మలకార్డులు - గార్డే పుస్తకములు విక్రయించెదము. క్యాటలాగు కావలెనా? (592)

బి. ఈశ్వరప్ప అందు సన్ను, విశాఖపట్టణము.

కూరకాయల, పువ్వుల విత్తులు.

పండ్లచెట్ల మొక్కలు, సంపంగి, రోజా మొదలగు మొక్కలు మా వద్ద దొరకును. కావలసినవారికి ఇంగ్లీషు కన్నడము భరల పుస్తకము అర్ధజా ప్రాంతాలు పంపించువారికి పంపబడును.

విలాసము:— యం. ఓబళప్ప అందుబ్రదర్స్, 588 బసవనగుడి, బెంగుళూరు సిటీ.

అమృతాంజనం డిపోవారి దివ్యోపద్రములు

నేపాళదేశపు కస్తూరి, మంచిది తులము 1-కి ...	30-0-0
కుంకుమ పువ్వు తులము 1-కి ...	2-0-0
గోరోజనము, మంచిది ,, ...	7-0-0
పచ్చకర్పూరం ,, ...	2-0-0
ఆదిపచ్చికానా లేక జాన్న ,, ...	3-8-0
రసభస్మము తులము 1-కి రూ	0-10-0
బాలామృతము సీసా 1-కి ...	0-12-0
చందుకు నూనె సీసా 1-కి ...	0-6-0

అమృతాంజనం డిపో, బొంబాయి, అండ్ మద్రాసు.

యోవన సుందరీమణుల కథలు	2-0-0
చంద్రశేఖ, పుష్పవీలావతి, నవల 1-కి	0-8-0
సంగీత కథాసంగ్రహము	1-4-0
గానవిద్యా విశోధిని	1-8-0

528 "విద్యానిధి", 87 రామస్వామిపిడి, మద్రాసు.

సీమిల్లు ఎక్కడైనా విరిగిపోయినవా? ముద్రాను, రాయపురముపొట్టు, జేసికాఫాండ్రి, సి. గోపాల నాయకర్ అందుసన్ను వారు చాల త్వరితముగను శ్రేష్ఠముగను పాగుజేయుదురు. 557

బాధాపీడితులకు వరము: ఐనోడిక్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసవరిల్లా

ఆచార్యభగ్గిపు రక్తమలన జనించుబాధ్యములకు కీరీటుమంటి మందు. కురుపులను, మచ్చలను గండమాలలను తుండ్రు, సాతకాపాలను అన్ని విధములకులన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుద్ధకారిణి (28)

ఈ వాషిసార్వభిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంకోచము, సహజమైనను మజ్జనవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను పోగొట్టును. శరీరమునందలి పాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కారణంబుగను నోవ్వలను పోగొట్టి రక్తమును శుభ్రపరచును. శరీరాలోగ్రహమును గలుగ జేయును. 16 రోజులకుర కుంకుటకు 4 టేబుల్ స్పూన్లలో అమృతమును.

ప్రాప్తికరు:— పి. డి. సావంత్. 144. ఫనసవాడి. నెం 2 బొంబాయి.
Proprietor P. D. SAVANT. Fanaswadi. No. 144. No 2, BOMBAY.

ఆంధ్ర సర్వకళాశాల-విద్యాప్రవృత్తి. ఇది శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే వ్రాయబడినది. తెల 0-4-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము.	ఏకభాషావిప్రశంస ఇది శేషైలకంటి అప్పారాయ విరచితము. తెల 0-4-0 పోస్టేజి అధికము.
---	---

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, 6 తంబుశెట్టి పిడి, మదరాసు.

TOJANA HAIR FOOD.

టోజానా. (కేశాహారము)

శ్రీ లుకు వెండ్రుకల, విలక్షణల భూషణములకన్నను విలక్షణమైనది వెండ్రుకలునల్లగాను, పొడవుగను నుండుట ప్రస్తుత వారుగనవచ్చు. ఇవి రాలిపోవుటకు ఆనేక కారణములుగలవు. గాన శరీరన్ని మైన ఈ టోజానాను ప్రతి దినము చగుమకొనినయెడల తెల్లని వెండ్రుకలు నలువై మిక్కిలి తెరిగి రమణీయముగా నుండును. వెండ్రుకల యభివృద్ధికి కావలసిన రక్తమును కుర్చిచేసి వెండ్రుకలు రాలిపోవుట నాపును. చుండులను మానును. బట్టలకు వెండ్రుకలను అతి త్వరితముగా పుట్టించును. ఈ టోజానా ఆనే తెలకుటచేయును ఇంగ్లీషుపాఠ మొదలు కెనాల్ గాని ఇప్పడు ప్రజలకు సాహాయ్యము చేయుచున్నాడు. పురుగులను ఇంపి కుడుగ్గను పుట్టి జేయును. వెండ్రుకలు పగులుట మొదలగునవి మిక్కిలి స్వల్పకాలములో తృప్తిగా కుదుర్చగలదు. కీరీట మును బోలు భిక్షువులము తగ్గెనని విచారపడకకొరలేదు. ఏ మానవులుగాని యౌవనదశలో వృద్ధత్యము పొందనక్కరలేదు. తపకగపడుచున్న టోజానాను పయోగించి తమ యౌవనమును కాపాడుకొందుగాక. ఇందులో క్రొవ్వకేరియంఉలేదు. ఏ కెమిక్లవద్ద వైనను పరిశోధించుకోవచ్చును. డెంభిమునకై శేనిపోని విధములచేసి ప్రకటించు తెలుములకొని మోసపోకుడు. ఇది ఇంగ్లాండులో చేయింతులకయే ఆయారుకాబడినది తెలనొప్పి మొదలగు రోగోగములను పోగొట్టును. శ్రీ పురుషులకు ప్రాణహానమైన వెండ్రుకలకు ఈ టోజానాను మించినది జేతొ కటియేమియునులేదని నొక్క చెప్పవలయు. ఆనేకములైన యోగ్యతా పత్రము లందినవి, పరీక్షించిచూచిన తెలియును. తెల కొలది ఒకయము. మా మందును మేము మిక్కిలి కొనియాడుట ప్రత్యక్షముగాదని యింతటితో విరమించినారము. ఇవి రెండు విధములుగ నుంచబడును. పురుషులకు ఒకటి శ్రీలకు వేరొకటి. ఏ కెమిక్ల వద్దనైనా సరే ఈ దిగువ ధరలకు దొరకును. ఖరీదు:— 5 టేబుల్ స్పూన్ల సీసా చల్లకునే దానితో సహా. 1-12-0. 10 టేబుల్ స్పూన్ల సల్లకొనేదానితో సహా 2-12-0. దణములు మొత్తముగ తీసికొనువారికి వేరేధరలు. జే. మ. తైలండు కంపెనీ, ఓమి. టె. డి, 19, శెకండులైన్ పిడ్, మద్రాసు.

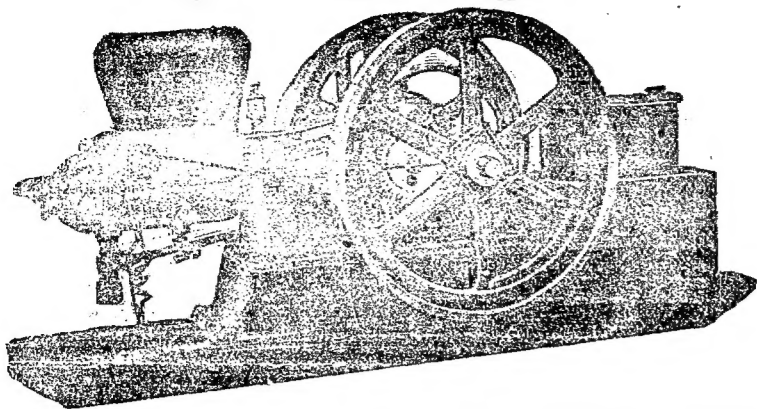
ఉచితము! ఉచితము!!
మానవ గడియారము
దానిని పాగుచేయుట ఏలాగు?
144 ఫుటలగల కైద్యగ్రంథమును చదువుటకులన మానవ గడియారమును రిపేరుచేయుటకు నేర్పుకొనవచ్చును. క్రయము లేదు. తపాలఖర్చు లేదు.
రాజకైద్య నారాయణజీ శేకవతి,
188 20, చీనాబజారురోడ్, మదరాసు.

శ్రీశేషులైన గోపాలకృష్ణ గోకలేగారి చక్కని
రంగుల చిత్రపటము
ప్రతి 1-కి 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0
పి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము
పోస్టు బాక్సు 212, మద్రాసు.

ఇందుమతీ పరిణయము.
కుమారభూర్షటి కృతాంధ్రకావ్యము రు. 0-10-0
అప్పారాయ యశస్వంత్రోదయము.
సంస్కృతాలంకారశాస్త్రము రు. 2-0-0
వైరెంట్టి ఏకకాలమున గోరువిద్యార్థులకును, పుస్తక భాండాగారములకును, సగముతెల. ఈమార్చి నెల ఆఖరునకు.
మేనేజరు, మునునూరు యస్సేలు
628 మాచిపేట, కృష్ణాజిల్లా.

శారదాంబ
ఇది శ్రీభక్తబోధిని యను నాటకము
సంఘదురాచారసంస్కరణమునకు మార్గ మిందు జూపబడినది. అందుకు జదివి తీరవలయును.
తెల 0-4-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము,
7 తంబుశెట్టి పిడి, మదరాసు.

“ఆమెకో” యంత్రములు క్రూడ్ పెట్రోలుతో నడుపబడును.

ఈ యంత్రము నడపుటను నీటిబిల్లువాడు అయినను సములలో నేర్పుకొనగలడు. చిన్న యంత్ర సహాయము గావలసినవానికొరకు ప్రత్యేకముగా తయారుచేయుండుబడినది. పంపులను, రంపపు యంత్రములను, బియ్యపుమరలను సోడా ఫేర్టీలను, అచ్చుయంత్రములను మొదలగు నానావిధ యంత్రములను అద్భుతముగ నడవగలడు.

కాల అతిసులభము, పనిచేయుచుట కగు న్యయములును చాల తక్కువ. 1½ మొదలు 6, బి. హెచ్. సి. వరకు రకమువారిగా మా వద్ద స్టాకులో నున్నవి. వెంటనే డెలివరీ చేయబడును. వెలులు, ఇతరవిషయములు తెలిసికొనగోరువారు దయా చేసి మా కిట్లు వ్రాయుడు.

బెన్టు అండు కంపెనీ లిమిటెడ్లు, ఇంజనీరింగు డిపార్టుమెంటు

327

పోస్టుబాక్సు నెం 63, మదరాసు

అ మృ తాం జ న ము.
అన్ని నొప్పులకు సిద్ధపడము.
చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0.
తలనొప్పుల మాన్పుచు. పార్శ్వపు నొప్పుల
బారదోలును. నాయువుపోట్ల పొగొట్టును.
వనమూలికలచే హిందూ దేశముందు
తయారుచేయబడు మంచిమందు.
అమృతాంజను డిపో, బొంబాయి, అండ్ మదరాసు.

ఆంధ్ర రాష్ట్రముకొరకు ప్రత్యేకముగ తయారుచేయబడిన

“ఆంధ్ర శిగరెట్టు”

615

(కోడిపుంజు మార్కు గలవి)

ఈ శిగరెట్లు ఆంధ్రరాష్ట్రమున నెరిగిన మేలైన పొగాకునే ఆంధ్రులకు నూతన తయారుచేయబడి, అనేకులచే మెచ్చుకొనబడినవి; కావలసినవి ఆంధ్రరాష్ట్రములకు విారందరు అభిమానించి, ఉపయోగపరచి, అందుకు ముచ్చట పడి, వినిపించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాము. దెల్పుచున్నాము. ఈ శిగరెట్లకు వ్రాసిన విషయములు తెలియనగును.

ఈ శిగరెట్లకు పొగాకు కంపెనీ, మదరాసు

కోర్కె ప్రసిద్ధమైన సాలామిసిరి మురబ్బా

1000 రూపాయలు బహుమాన మియ్యబడును.

ఈ మురబ్బాను సాలామిసిరి కాదని తుజువుపరచువారికి 1000 రూపాయలు బహుమానముగా ఇయ్యబడును. అట్లు నిరాకరించినచో కోర్టుముందుగా పొందవచ్చును. దురభ్యాసమువల్ల బాల్యములోనే ధాతునష్టము కలిగినవారికి మృగయకోశము బలహీనమై మరణకాలమువరకు దుఃఖము ననుభవించును. ఈ సాలామిసిరి మురబ్బా సేవించినయెడల ఆట్టి దుఃఖము తొలగి విశేష బల వీర్యసంపన్నులయి ప్రకాశించుచు చిరకాలము సుఖముగ జీవించును.

ఈ సాలామిసిరి మురబ్బావల్ల ధాతుపుష్టికలుగును, స్వప్నస్థితిము మానున, ధాతుపు మూత్రముతో కలసిపోవుట మానున, నీరుచురుకు మానున, బహుమాత్రవాధి మానున, విశేషబలము కలుగును రక్తము వృద్ధియగును, ఆకలి యెక్కువ యగును, చక్కగ మలవిసర్జన మగును. సాలామిసిరినుండి ఒకజాతిపండు, ఇదికాబూర్, కాందూర్ దేశములలో వైరగుచున్నది. అక్కడిజనులు

ఈపండును విశేషముగా తినుటవలన మనదేశపు 4 గురు మునుష్యుల బలము ఆదేశమున ఒకమనిషికి గలదు. వై మురబ్బాను సేవించి మంచి బలము పొందుటకై గొప్ప మందులతో చేర్చి తయారుచేయబడియున్నది. 1 డబ్బాకు 15 రోజులు ఉపయోగించిన దానివల్ల పూర్తిగ గుణముకలుగును. 2-3 డబ్బాలు ఉపయోగించినచో జన్మాంతరము వరకు గుణమిచ్చును.

అనుపాదపత్రిక పార్శ్వంతో పంపబడును.

15 తులాలు డబ్బీ నెల రూ. 2-0-0.

తపాలఖర్చు 1-3 డబ్బాలకు 6 అణాలు.

డి. మన్నాలాల్, ఢిల్లీవైద్యులు, నెం 5, అవన్యూజ్డ్, బెంగుళూరు సిటీ.

బంగారు పతకములను

మద్రాసులోను కలకత్తాలోను ఆయుర్వేది యకాషధ ప్రదర్శనములయందు నిచ్చిరి.

జాండు ఫార్మ్యూటికల్

వచ్చి

***

లేహ్యములు, బిళ్లలు, మాత్రలు మొదలగునవి యన్నియు శాస్త్రోక్త ప్రకారంబున సిద్ధపరుచుచు, నెలవట్టికై వ్రాయుడు. ఒకసారి చూచిన సంగతి తెలియును.

న్యవహారములన్నియు నాంగ్లేయ భాషలో జరుపవలయును.

చెన్నపురిలోను చెన్నపురి రాజధానిలోను ఏజంట్లు కావలయును.

The Zandu Pharmaceutical Works
388 The Ayurvedic Pharmacists.
Elphinstone Road, Bombay, 13.

ఆత్మజిజ్ఞాస.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి. దయ్యముల సద్భావమును గుఱించిన శాస్త్రీయ చర్చ గ్రంథకర్త:- పా. జగన్నాథస్వామిగారు, బి. ఏ. చిన్నవైబా చక్కనిగ్రంథము వెల రూ. 0-3-0. మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము పోస్టుబాక్సు 212, మదరాసు.

కుంకుమపువ్వు

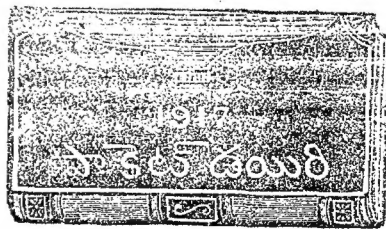
కుంకుమపువ్వు

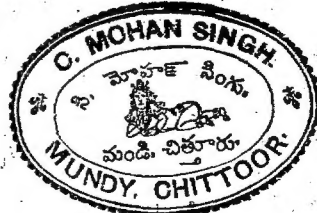
కుంకుమపువ్వు

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు మావద్దదొరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును గమనింపుడు. కరస్పృక్ డెన్ను టెండలగునది ఇచ్చి వున వ్రాయవలయును:-

ఎస్. నారాయణ ఆండు కంపెనీ, (లి.) 21. హమ్మంబీడి, బొంబాయి.

పాకెట్ డయిరి యినాం

రబ్బరుస్టాంపులు ఏభాషలోగాని ఏమాదిరిగాని ధర రూ. 2-0-0. 1917 వ సంవత్సరం జనవరి నెల 21 వ తేదీలోపల రబ్బరుస్టాంపు ఆగ్రహించేవారికి వైకనిన డెరియనాం. 1917 వ సంవత్సరం క్యాలండరు వలయువారు ఆర్డరాపోస్ట్జిస్టాంపు పంపవలెను. పూర్వాక్షేప్తాగు వ్రాసి తెప్పించుకొవచ్చును. 583 పి. యెస్. సింహం అండు కో. 119. ఆదియప్పనాయుని పీఠ, మద్రాసు.